

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

**Tři zastavení nad dílem Františka Hrubína
(Srpnová neděle, Romance pro křídlovku, Zlatá reneta)**

Plzeň, 2013

Jitka Sušanková

Specializace v pedagogice

Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PaedDr. Jiřího Staňka, CSc. a výhradně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne

.....
Sušanková Jitka

Poděkování

Mé poděkování patří PaedDr. Jiřímu Staňkovi, CSc. Děkuji mu za vynikající spolupráci, cenné rady a informace, které mi při psaní bakalářské práce velice pomohly.

OBSAH

1 Úvod	5
2 Osobnostní a tvůrčí portrét	6
2.1 Život a dílo	6
3 Tři zastavení nad dílem Františka Hrubína	13
3.1 Srpnová neděle	13
3.2 Romance pro křídlovku	23
3.3 Zlatá reneta	30
4 Etický apel Františka Hrubína	36
5 Poděkování Františku Hrubínovi	42
6 Závěr	44
7 Použitá literatura	46
8 Resumé	47

1 ÚVOD

Právě začínáte číst bakalářskou práci, jejímž cílem je seznámit vás s významnou osobností české literatury, s autorem četných knih pro děti, s úspěšným dramatikem a prozaikem, ale především básníkem lyrickým.

Přízviska jako „tichý extatik, „mámiivý melodik“, básník země a kosmu“, „básník lásky a smrti“ nebo „opěvovatel domova a české krajiny“ patřila jediné osobě, jejíž jméno se mi vepsalo do paměti již v dobách mého raného dětství. Asi sami tušíte, že mám na mysli osobnost Františka Hrubína. Jinými slovy řečeno „básníka mého života“. Jeho jméno jsem slýchávala ve škole základní, střední i vysoké a právě o něm jsem se rozhodla napsat svou bakalářskou práci.

Hlavním záměrem mé práce nebude, jak by se dalo u básníka tohoto jména předpokládat, jen pouhé zkoumání jeho veršů. Říká se, že každý člověk má dvě tváře. František Hrubín se může pochlubit třemi, a to básnickou, prozaickou a dramatickou. Chtěla bych každou z nich podrobněji popsat. K tomu jsem si zvolila analýzu textu dramatického, poetického a vzácného prozaického. Byla bych zklamána, kdyby má práce vyzněla jen jako pouhá reprodukce básníkovy života či chronologické vyjmenování jeho děl. Chtěla bych se pokusit o něco přínosnějšího a hodnotnějšího. Budu se snažit proniknout co nejbližší k významu jeho veršů či vět. Chtěla bych zkoumat okolnosti, jež ho při tvorbě provázely. Přála bych si umět číst tzv. „mezi řádky“, aby se mi podařilo rozluštit skrytý význam a smysl jeho veršů, popřípadě vět.

Ve většině případů se vynasnažím najít odpovědi v sekundární literatuře, avšak věřím, že některé z nich naleznou v sobě samé. Přijatelnost těchto odpovědí však musíte posoudit vy sami...

2 OSOBNOSTNÍ A TVŮRČÍ PORTRÉT

Smyslem této kapitoly je přiblížit život autora, a to z pohledu tvůrčího a zároveň lidského. Vynasnažím se jít po stopách jeho životní cesty od narození až po poslední sbohem. Pokusím se na osobnost autora pohlížet jako na člověka mně velmi blízkého, k čemuž mi částečně poslouží i jeho vlastní výroky. Tato kapitola bude obsahovat rovněž chronologický přehled jeho básnické, prozaické a v neposlední řadě dramatické tvorby.

2.1 Život a dílo

František Hrubín, v rodině nazývaný Antí, se narodil v Praze dne 17. září 1910. V září téhož roku byl pokřtěn. Jeho tatínek František pocházel z obce Břežany a pracoval v době Hrubínova narození jako stavitelský asistent. Básníkova maminka Anna Hrubínová, rozená Novotná, byla rodem svázána se sousední vsí Lešany. Její bratr, básníkův strýc, zastával funkci profesora češtiny a němčiny, později vyučoval svého synovce na libeňském gymnáziu. Hrubínova rodina získala v Lešanech úctu, lidé si jí vážili. Dochované dopisy svědčí o tom, že básníkův dědeček býval dokonce starostou obce.

František Hrubín strávil první roky svého života v Praze, kde jeho domovem byl pavlačový byt v Balvínově ulici. Události však nedovolily, aby se velkoměsto stalo dlouhodobým působištěm Hrubínovy rodiny. Rok 1914 představuje důležitý zlomový bod básníkova raného dětství. Po vypuknutí první světové války musel otec tehdy čtyřletého Františka odejít bojovat na frontu. V důsledku toho se matka s Františkem a jeho mladším bratrem přestěhovala do rodných Lešan. Obec se nachází na soutoku Sázavy a Vltavy. V těsném sousedství leží ves s názvem Netvořice a otcovy rodné Břežany. Tato krajina byla svědkem básníkova dětství. Zde prožíval čas rodinné a všeobecně lidské pospolitosti. Tamější příroda učarovala Hrubínovi natolik, že později výrazným způsobem ovlivnila i jeho tvorbu. Zmiňované prostředí se stalo místem básníkovy inspirace a zároveň vzpomínek. Velmi rád se do těchto končin vracel i v dospělosti a stáří. Právem nazýval Lešany svým rodištěm.

Dne 16. září 1916 začal František Hrubín navštěvovat první třídu obecné školy v Lešanech. Za školní úspěšností, která byla potvrzena opakujícími se jedničkami, stála

především matčina pozornost. Výborné studijní výsledky provází bohužel jen etapu základní školy. V roce 1922 nastoupil Hrubín na Státní reálné gymnázium v Praze. V hlavním městě bydlel společně se svým otcem, který zde po návratu z fronty získal zaměstnání. V roce 1927 přešel student František Hrubín na reálné gymnázium v Libni, kde vyučoval jeho strýc František Novotný.

Básnickovy studijní výsledky nebyly příliš příznivé. Tehdy uplatňované čtyřstupňové hodnocení u něj vykazovalo nejčastěji stupeň dobrý a dostatečný. Za tímto neúspěchem stojí částečně i špatné finanční poměry rodiny. Z důvodu nízkých rodinných příjmů byl František osvobozen od placení školného. V roce 1929 nemohl gymnázium navštěvovat, poněvadž pečoval o svého dědečka z Břežan, kterého postihla mozková mrtvice. Během studia na gymnáziu řešil básník také povinnosti spojené s vojenskou službou, jelikož byl uznán za neschopného vykonávat vojenskou službu, vydané rozhodnutí znělo: „Neodveden.“

Dochované dokumenty prozrazují, že: *„Docházka jednadvacetiletého Františka na gymnázium byla ve školním roce 1931/1932 prostoupena řadou omluvenek, a jak Hrubín vzpomíná, velmi často si je jménem svého otce podepisoval sám.“*¹ Přes veškeré peripetie se básníkovi podařilo gymnázium úspěšně dokončit. V roce 1932 vykonal František Hrubín na libeňském gymnáziu maturitu. Jeho zkouška dospělosti se skládala z matematiky, češtiny, francouzštiny a zoologie.

Své studium na gymnáziu v Libni zrekapituloval básník těmito slovy: *„Libeňské reálné gymnázium je v mých vzpomínkách začarovaným domem, v němž je uvězněn kus mého kouzelného mládí... Byly to blažené, svobodné časy, ta léta 1928 – 1932. Tenkrát už jsem se toulal s Josefem Horou, Jaroslavem Seifertem, Františkem Halasem a pro ně a pro jejich poezii jsem byl škole nevěrný, často, velmi často. Nevěděl jsem si s ní rady, ona si nevěděla rady se mnou. A nakonec jsme se usmířili v jednom dni, byl to maturitní den: mně bylo 22 let...“*²

Z výše uvedeného básnickova tvrzení lze usoudit, že jeho nadšení pro poezii předčilo zájem o studium. Již od gymnazijních let snil František Hrubín o tom, aby se mohl svými básněmi přiblížit opravdové poezii a oslovit opravdové básníky. S velkým nadšením četl a psal verše. Přispíval do studentských časopisů nejprve pod pseudonymem, posléze se podepisoval svým jménem. Za svou píli byl brzy odměněn. Jeho přání se vyplnilo, jakmile

---

¹ Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011, s. 19.

² Hrubín, František. Za hvězdné noci. Praha: Československý spisovatel, 1981, s. 130.

začal pravidelně navštěvovat Národní kavárnu, kde se seznámil s Horou, Halasem, se Závadou, Hořejším, Seifertem a dalšími významnými básníky. Najednou se ocitl ve společnosti těch, k nimž vzhlížel, a jejichž poezie ho okouzlovala.

Rozhodující okamžik pro budoucí básníkův vývoj nastal, když nakladatelství Melantrich přijalo v roce 1933 jeho první básnickou sbírku. Kniha vyšla jako druhý svazek edice Poezie a slavila neobvyklý úspěch. Původní název díla měl být *Slib*, ale po dlouhých dohadech s Vilémem Závadou ji pojmenovali mnohem výstižněji. Básnická sbírka získala název podle jedné z básní: *Zpíváno z dálky*.

V roce 1934 se František Hrubín zapsal mezi posluchače Filozofické fakulty Karlovy univerzity, ale ještě v tomtéž roce z existenčních důvodů studií zanechal. Tehdy mu velice pomohl jeho přítel básník Josef Hora, který mu při společném setkání promluvil do duše. Upozornil ho, že to takhle dál nejde, aby jen tvořil básničky, a nic jiného nedělal. Zařídil mu pracovní místo v Ústřední městské knihovně hlavního města Prahy. Za tento čin byl František Hrubín svému příteli velice vděčný. Jeho dosavadní tulácký život se rázem změnil. Do pražské knihovny nastoupil básník na pozici knihovníka v prosinci 1934 a setrval v ní až do května 1945.

Léta strávená v knihovně pokládal Hrubín za nejkrásnější ve svém životě. S oblibou se ve svých vzpomínkách do prostředí knihovny vracel, jak sám tvrdil: „*Uzavřel jsem tam mnohá krásná přátelství,“* zavzpomínal, „*našel jsem tam i svou ženu, a v neposlední řadě: žil jsem tam ve světě knih, a to množství starých i nových knížek, objemných i filigránských, všedních i vzácných, nepotlačilo ve mně pocit, který v sobě nosím od dětství: že kniha je spojena s hodinkami pohody, se samotou (ne osamělostí), v níž se až zalykáme nekonečnou volností.*“³

Ze slov samotného básníka lze usoudit, že povolání v knihovně bylo vedle již zmiňovaných Lešan dalším zdrojem jeho inspirace. Dokonce si troufám říci, že právě na tomto místě se kniha stala jeho nejlepším přítelem. Vedle přátelství s knihou mu prostředí knihovny poskytlo seznámení s dívkou, která se později stala jeho manželkou. V roce 1939 se básník oženil se spolupracovnicí Jarmilou Holou. Dne 2. června 1940 přišla na svět jejich prvorozená dcera Jitka, provdaná Minaříková, později překladatelka z angličtiny a italštiny. V roce 1945 se narodil syn Vít Hrubín, který vystudoval FAMU a dlouhá léta pracoval jako televizní režisér.

---

³ Strnadel, Josef. František Hrubín. Praha: Československý spisovatel, 1980, s. 197.

František Hrubín zůstal i při práci v knihovně nadále činorodý. Soustavně psal, publikoval a přijímal redakční povinnosti. Necelý rok od nástupu do zaměstnání vyšla jeho druhá básnická sbírka nesoucí název *Krásná po chudobě* (1934). Následovaly další sbírky poezie: *Země po polednách* (1937), *Včelí plást* (1940), *Země sudička* (1941), *Cikády* (1943). Ztvárnil rovněž lyrický doprovod ke kresbám Maxe Švabinského s názvem *Poledne* (1943). O rok později vytvořil další básnické dílo *Mávnutí křídel* (1944). Úspěchu v redakční činnosti dosáhl, když se stal v roce 1937 členem redakčního kruhu časopisu *Kvart* a v letech 1940 – 1941 působil jako odpovědný redaktor časopisu *Malý čtenář*.

S příchodem potomků začal Hrubín svůj spisovatelský zájem směřovat k dětskému čtenáři. Literatura pro děti se stala námětem jeho poezie hlavně v prvních poválečných letech. Sám prozradil: „*Verše pro děti jsem tvořil spontánně. Ze zkušenosti, ať už to byla dávná zkušenost z dětství nebo zkušenost otcovská, rojilo se množství námětů a obrazů, zdánlivě nevyčerpatelných, a tak stačil malý popud – písnička, kterou jsem zaslechl z oken školy, první neobratný dětský krůček, drobný děj přírodní – a už se říkadlo, sloka a někdy celá básnička vznesly tak lehce jako bělásek ze zelné hlávky.*“⁴

Dětem věnoval básník výraznou část své tvorby. Napsal pro ně nepřeberné množství knih veršů, říkadel a pohádek doprovázených většinou ilustracemi Jiřího Trnky. Za všechny bych mohla jmenovat například publikace: *Říkejte si se mnou, Špalíček veršů a pohádek, Říkejte si pohádky, Zvířátka a Petrovští, Zasadil dědek řepu, Zimní pohádka o Smolíčkovi, Pohádky z Tisíce a jedné noci*. Hrubínova tvorba pro děti zahrnuje spoustu dalších knih, některá díla se postupně stala běžnou součástí jejich četby. V souvislosti s tímto literárním zaměřením bych měla určitě zmínit, že básník v letech 1945 – 1946 vykonával funkci odpovědného redaktora dodnes vydávaného dětského časopisu *Mateřídouška*.

Krátce po osvobození pracoval František Hrubín na ministerstvu informací. Od roku 1946 se výhradně soustředil na literární tvorbu. Vycházející sbírky odrážely tragické zážitky z války. Autor v těchto básních vyjadřoval napětí a smutky vycházející z jeho vlastní zkušenosti. Snažil se pomocí veršů podat čtenářům pravdivé svědectví o tom, co se během války a krátce po ní odehrávalo. Mezi díla vydaná v poválečném období patří: *Chléb s ocelí* (1945), *Jobova noc* (1945), *Řeka nezapomnění* (1946) a *Nesmírný krásný život* (1947). Od roku 1947 se František Hrubín usídlil natrvalo v Praze. Poprvé se v jeho

---

⁴ Hrubín, František. *Za hvězdné noci*. Praha: Československý spisovatel, 1981, s. 141.

tvorbě výrazněji objevil motiv města, a to ve sbírce *Hirošima* (1948), kde básník vyjádřil nové osobní i společenské obavy.

V poválečném období si František Hrubín zamiloval ještě jednu krajinu. Od počátku padesátých let začal do těchto míst jezdit společně se svojí rodinou. Hovořím o jihočeském městečku s názvem Chlum u Třeboně. Zde si koupil malý domek, který po řadu let navštěvoval. V jeho okolí mnohdy trávil celé léto. Jihočeská krajina se mu stala dalším inspiračním zdrojem, vepsala se do mnoha jeho nově vznikajících děl. Nejvíce ho učaroval místní rybník Hejtman, u jehož břehů vznikaly básnickovy meditace obsažené ve sbírce *Můj zpěv*. Jedná se zejména o básně *Děšť nad Chlumem*, *Rybník Hejtman* a *Zpěv lásky k životu*. Celková atmosféra krajiny, tančící vlny v rybníce zřejmě způsobily, že se v těchto místech odehrává děj jeho první divadelní hry *Srpnová neděle* z roku 1958.

Za významný považuji projev Františka Hrubína na druhém sjezdu Svazu československých spisovatelů v roce 1956. Vystoupil třetí den sjezdu, bylo to dne 24. dubna 1956. V rétoricky nesmírně působivém projevu přirovnal českou poezii k labuti uvězněné v ledu. V další části projevu se zastával nepohodlných básníků a odsuzoval ty, kteří je vytlačovali z literatury. Po Hrubínově projevu zavládlo doslova hrobové ticho, poté všichni povstali a v sále se rozezněl bouřlivý potlesk.

V padesátých letech byl František Hrubín považován již za žijícího klasika, což ho do určité míry chránilo před možným postihem. Přesto byl však společně s dalšími po únoru 1948 odsunut na okraj literatury. Mohl vydávat jen knížky pro děti, překlady a bibliofilie. František Hrubín se na sjezdu rovněž rozhovořil o své překladatelské činnosti: „*V posledních šesti, sedmi letech jsem se kromě jiného věnoval studiu tzv. prokletých básníků Poea, Baudelaira, Verlaina a jiných... Po týdny jsem byl ponořen do Mallarméova sonetu o labuti a marně jsem se jej pokoušel přeložit. Neškodilo, že jsem tolik dní a nocí prožil s básní tak odlehlou - jak zní fráze - dnešku a jeho úkolům a problémům. Naopak, pomohlo mi to nejeden problém z oblasti poezie vyřešit. A mnohý z mých nových vychvalovaných veršů by vyzněl hluše, nebýt té pilné laboratorní práce, bez níž se neobejde žádná lidská činnost.*“⁵

František Hrubín nevynikal jen jako autor poezie, ale jeho spisovatelské nadání se projevilo i v prozaické tvorbě. Prvním pokusem byla vzpomínková próza s názvem *Doušek života*, která vyšla v roce 1948. Jednalo se spíše o příležitostnou záležitost. Daleko větší ohlas získaly jeho „obrázky z venkovského dětství“ nazvané *U stolu* vydané v roce 1958.

---

⁵ Hrubín, František. Torzo nocí. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 255, 256.

V tomto díle se autor projevuje jako skutečný prozaik. Na knize pracoval téměř devět let, ovšem s delšími či kratšími pauzami. Neustále však nosil myšlenky na ni v hlavě a nepřestával na ni myslet. Upravoval a vylepšoval ji tak dlouho, až získala podobu, ve které se dostala před zraky čtenářů. Kniha vypráví o prostých věcech, o prostředí autorova dětství, o pracovitém lidu, který mu utkvěl v paměti. Kniha vychází z těch nejhezčích českých tradic a jejím posláním je vyprávět neobyčejným způsobem o nejobyčejnějších věcech.

Později k prozaickým dílům Františka Hrubína přibyla ještě *Zlatá reneta* vydaná v roce 1964. Jedná se spíše o menší román či novelu. V této próze je nastíněno téma, které bývá často tabuizováno, jen od blízkých přátel samotného autora se můžeme dozvědět, jak se potýkal s alkoholem. Stavy, které mu alkohol přivodil, se promítají do celé šíře knihy i filmového zpracování *Zlaté renety*. František Hrubín se v dopise svému příteli, Egonovi Hostovskému, svěřuje, jak se snažil svoji závislost na alkoholu léčit. Dopis pochází z roku 1968, píše jej tedy s odstupem let:

„Milý Egone,

*díky za dopis i za tu hezkou zprávu, že přijedeš. Rád bych Ti stiskl ruku, po těch dvaceti bouřlivých letech, jistě jsme si oba, každý jiným způsobem, leccos užili. Jo, zapomněl jsem Ti o sobě podat malý drb: chlastal jsem a chlastal tak mohutně, že se ze mne stal notorák (film *Zracený weekend je proti tomu idyla*) a v roce 1954 jsem se musel léčit ve známé protialkoholní léčebně u Apolináře. Pak jsem nepil celých osm či devět let, ani pivo. Ale jak šla léta, řekl jsem si, že bych přece měl zase okusit, jak chutná ta trpká česká réva – a několik let už znovu popíjím – ovšem kvartálně, ale to pak stojí za to!“⁶*

V padesátých letech František Hrubín napsal svoji první divadelní hru s názvem *Srpnová neděle*. Tato velmi úspěšná lyrická hra měla premiéru dne 25. dubna 1958 v Tylově divadle v Praze. Později byla hra zfilmována režisérem Otakarem Vávrou, v hlavní roli se představil vynikající český herec Karel Höger. Děj nás zavede do větší vsi v oblasti Třebońska, kde se na pozadí letního odpoledne na hrázi rybníka řeší různé problémy současných lidí. Je to hra o marnosti a slávě života. V podobném duchu, i když v poněkud tradičnější formě vesnického dramatu, se odehrávala i následující hra *Křišťálová noc* (1961). V pořadí třetím Hrubínovým dramatickým textem byla historická hra *Oldřich a Božena aneb Krvavé spiknutí v Čechách*. Tato hra se dočkala premiéry v září roku 1968 v Divadle na Vinohradech.

---

⁶ Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011, s. 197.

Přes výše jmenovanou prozaickou a dramatickou tvorbu nesmíme však zapomenout, že František Hrubín zůstává stále především básníkem, a to básníkem lyrickým. Dokazuje to ve svých následujících sbírkách, které byly vydané po osmileté básnické odmlce. V roce 1956 vyšla jeho básnická sbírka *Můj zpěv*. V této poválečné tvorbě se básník snažil vidět svět nejenom z osobního pohledu, ale usiloval o to, aby ho zachytil v celé jeho šíři a složitosti. Věnoval zvláštní pozornost písním hymnickým, ve kterých se jedinec promítal v souvislostech vesmíru, přírody a společenství. Z toho vycházely jeho další knihy: *Proměna* (1957), *Až do konce lásky* (1961), *Romance pro křídlovku* (1962), *Svit hvězdy umřelé* (1967), *Černá denice* (1968) a poslední vydaná kniha *Lešanské jesličky* (1970).

Nyní jsem se však přiblížila k úplnému závěru básníkovy života. Života, během něhož zaslouženě získal řadu vyznamenání a ocenění. Za zmínku určitě stojí: Státní cena udělená v roce 1954, Státní cena Klementa Gottwalda z let 1958 a 1968, dále titul Zasloužilý umělec získaný v roce 1960, Řád práce udělený v roce 1965, titul Národní umělec z roku 1966 v neposlední řadě cena Marie Majerové získaná v roce 1967. Navštívíme-li Modřany, můžeme si povšimnout ulice, která je po básníkově pojmenována. Hrubínova ulice se nachází v Tyršově čtvrti.

V posledních chvílích svého života František Hrubín stále psal a překládal. V nedokončeném překladu Rostandovy heroické komedie *Cyrano z Bergeracu* si můžeme přečíst Cyranoovo a zároveň jakoby Hrubínovo loučení: „...*Odcházím, poroučím se vroucně láskám vašim, na třpytném paprsku se k milé Luně vznáším!*...“⁷

Uprostřed nedodělané práce podlehl František Hrubín vážné nemoci. České Budějovice se staly posledním místem jeho životní cesty. Dne 1. března 1971 umírá v tamější nemocnici. Jeho pomník nalezneme na Vyšehradě v odd. XI., hrob č. 26.

---

⁷ Hrubín, František. *Za hvězdné noci*. Praha: Československý spisovatel, 1981, s. 146.

3 TŘI ZASTAVENÍ NAD DÍLEM FRANTIŠKA HRUBÍNA

Cílem této kapitoly je analyzovat dílo dramatické, básnické a prozaické. Pokusím se seznámit čtenáře s dějovou linií příběhu, s názory ze sekundární literatury a v neposlední řadě s myšlenkami vlastními.

3.1 Srpnová neděle

V padesátých letech se tvorba Františka Hrubína začíná ubírat zcela jiným směrem. Už ho nenaplňuje jen psaní poezie a prózy, ale má najednou potřebu podělit se o své pocity nejen se čtenáři, ale i s diváky. Převládá u něj touha svěřit se širšímu publiku. Už nechce být sám s tím, co ho tíží, a naopak s tím, co ho těší. Snaží se svůj životní pocit zachytit v jeho celistvosti a sdělit ho okolnímu světu. Zřejmě z tohoto popudu vzniká jeho první dramatické dílo s názvem Srpnová neděle. Premiéra této velmi úspěšné hry se uskutečnila dne 25. dubna 1958 v Tylově divadle v Praze. Těšila se velkému nadšení ze strany obecnstva. Díky četné oblíbenosti se tato hra brzy dostala na filmová plátna. Filmová premiéra se konala v roce 1961, a to pod vedením slavného režiséra Otakara Vávry, v hlavní roli se představil vynikající a nezapomenutelný Karel Höger.

Uvedení Hrubínovy hry Srpnová neděle představovalo v tehdejších divadelním světě významnou událost. Jako by dramatická tvorba opět ožila, paradoxně tento oživující popud přicházel od básníka, který teprve získával základní zkušenosti dramatika. Scénu najednou zaplavil lyrický tón v podobě vln jihočeských rybníků a oslovil nás hlas přiléhající přírody. Hrubínovo pojetí postav působilo nově, neotřele, ba až dokonce svěže. Můžeme si troufnout říci, že se zrodil nový dramatik.

Děj nás zavede do větší vsi na Třeboňsku. Píše se rok 1957 a v obci Písečná se na hrázi rybníka Hejtman řeší zdánlivě běžné problémy tehdejších lidí. Po přečtení či zhlédnutí této hry dojdeme k závěru, že ani zde František Hrubín nezapře, že je převážně básníkem, a to především básníkem lyrickým. Považuji za velice zajímavé propojení místy bouřlivých mezilidských vztahů v kontrastu s harmonií přírody.

Srpnová neděle, hra o třech dějstvích, se odehrává během jediného horkého letního dne. Jednotlivým dějstvím odpovídají určité části tohoto dne. Nejprve se seznamujeme s událostmi, které se odehrály během dopoledne. Poté se nám nabízí pohled do doby po

západu slunce a nakonec se nacházíme v čase kolem půlnoci. S uvedenými částmi dne koresponduje měnící se podoba vodní hladiny. V každém dějství nám rybník Hejtman ukazuje jinou tvář: „*V prvním dějství je rybník v modravém dopoledním oparu, vpředu plný slunce, s obzorem trochu zamlženým. V druhém dějství má soumravné barvy, na nichž pozdní západ slunce nechal ještě trochu žluté a rudé, všechno však brzo zastře tma s prvními hvězdami. V třetím dějství zalévá rybník měsíční záře.*“⁸

Na půdě malebné jihočeské krajiny se na hrázi rybníka scházejí rekreanti z Prahy, společně s místními obyvateli debatují o všedních i nevšedních starostech. Jedná se o lidi různě smýšlející, odlišných povah a profesí. Na pozadí dějové linie dochází ke střetu dvou generací. Mezi stárnoucí, vyžralou generací ovlivněnou dobovým režimem a nastupující mladou generací se rozpíná propast vyúsťující v mezigenerační konflikt. Můžeme zde sledovat kontrast stáří a mládí působící jako dva protipóly, které si vzájemně vůbec nerozumí: „*Mladým je dneska všechno fuk!*“ „*To bych se nerad dočkal, co z toho vyroste!*“ „*To až ti mladí dnes... začali pálit kořalku... krást... a ještě na nás vynajdou válku!*“⁹

Z výše uvedeného vyplývá skepse a nevole vůči všem mladým lidem. Položme si otázku, proč tomu tak bylo? Domnívám se, že staří lidé uvažují pod tíhou doby a režimu, do kterého se narodili, a v kterém prožili své dětství a mládí. Možná z jejich slov číší tak trochu závist. Jako by ve skrytu duše litovali toho, co oni sami nesměli nebo si nemohli dovolit činit: „*Kdo to dřív viděl? Každý má sako, bílou košili, hodinky... motorku! A to se rozumí, hned ženskou! Kam to povede? Kam to, prokristapána, povede? My znali jen řemen, učení jako řemen... vojnu jako řemen... a pak teprv ženskou...*“¹⁰ Mladí však nezůstávají svým protivníkům nic dlužní. Z úst jedné z jejich představitelk můžeme zaslechnout: „*Já vám starým vůbec nerozumím. Připadáte mi jako přestrojení na maškarní bál.*“ „*A bylo by to s námi lepší, kdybyste do nás pořád nehučeli... a taky nám jednou něco ukázali... něco, co k něčemu je!*“¹¹

Možná se jen František Hrubín snažil prostřednictvím představitelů starší generace poukázat na začínající uvolňování morálních hodnot, což by mohlo vést až k zvrhlosti a zvrácenosti mládeže. Autor svým dílem naznačuje problematiku hrozícího mezigeneračního konfliktu. Zřejmě při svém uvažování malinko předběhl dobu.

⁸ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 9.

⁹ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 90, 91.

¹⁰ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 61.

¹¹ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 104.

Můj celkový dojem z Hrubínovy hry Srpnová neděle je vsuktu nepopsatelný. Na první pohled se před námi odehrává zcela obyčejný příběh, avšak jeho postavy se nám vpíjejí do paměti svojí výjimečností a ojedinělostí. Představují jakési nedověřené schránky lidských osudů, vnitřní pocity a osobní starosti vyplouvají z jejich úst v jednotlivých dialogích. Mnohdy se objevuje kritika maloměšřáctví ze strany rekreatů z Prahy: „*Mám se bavit s těmi paničkami? Jsou pořád ve vaření, pletení. A ty jejich hloupé děti! A muži! Nosí břicha v plavkách jako poklad, fuj!*“¹²

Začátek hry nás uvádí do srpnového nedělního dopoledne, paprsky slunce svítí již od brzkého rána a slibují horký letní den. Na první pohled zdá se, že bude poklidný. Avšak do této poklidné atmosféry se vlouduí rozverná mladá děvčata, která pod vedením Poštmistra zavěšují lampióny, kam jen to jde. Svým počínáním ostatním kolemjdoucím sdělují, že se celá obec připravuje na večerní taneční zábavu. Divákům zcela určitě neunikne, že právě zmiňované lampióny představují důležitý atribut celé hry. V první části jsou zavěšovány, ve druhém dějství svítí za doprovodu venkovské taneční hudby, ke konci většina z nich leží v trávě, jelikož je někdo poničil a strhal dolů. Jako by právě lampióny naznačovaly v podtextu dějovou linii celé hry.

Do bujaré atmosféry příprav na večerní tancovačku přichází na scénu Vachovi, jedná se o postarší bezdětný manželský pár. Paní Vachová, dáma, které je něco málo přes padesát let, neustále plete svetr. Se stejným nadšením se velmi ráda plete do věcí ostatních lidí. Žárli na paní Mixovou, zesměšňuje její parádivost a celkově přistupuje k její osobnosti velice ironicky. Svého manžela drží velmi zkrátka: „*A ty si neber košili sám!*“ „*V pátek sis vzal čistou... na tu estrádu, byla by ti ještě stačila!*“ „*Až budu mít slučku, převlíkej se třeba třikrát za den!*“¹³ Pan Vach je pětapadesátiletý muž, který se povětšinou nudí a opírá si bradu o hůl. Netají se svojí slabostí pro sličné ženy. Velmi rád se otočí za téměř každou sukní, která projde kolem. Načež již předem počítá s tím, že mu to bude záhy jeho žárlivou a dominantní manželkou vytčeno.

Vachovi zobrazují rozporuplné bytosti, které se neustále popichují, ale ve skrytu duše si jeden druhého váží, zároveň jsou si vědomi, že se navzájem potřebují. Paní Vachová si nebere servítky s tím, co se jí přičí. Nedělá jí starosti říci vše, co si myslí. Pan Vach se buď snaží zmírnit její slova, nebo odvádí pozornost od tématu hovoru. Jejich hašteření vždy sleduje nějaký cíl a posouvá děj hry určitým směrem. Obě postavy spojuje fakt, že pociťují

---

¹² Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 31.

¹³ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 15.

na sobě křivdu, kterou jim učinila tehdejší doba. Přišli o živnost, které obětovali úplně všechno. Uvedené události zapříčinily, že ani žádné potomky neměli. Vlastnili velké cukrářství, to jim však bylo zabaveno. Nemůžeme se proto divit, že se tato křivda podepsala na jejich chování k ostatním. Mnohdy se stáváme svědky toho, jak své okolí spíše pomlouvají, než aby mu kdy byli za něco vděční.

Vachovi horlivě debatují s muzikantem a venkovánem. Venkován si všimne, jak se k nim z dálky blíží paní Mixová, která si to štráduje přímo přes louku. Svým počínáním rozčílí venkovského muže natolik, že se neubrání vyřknout: „*To je mrcha! Každý den mi přes tu louku šlape!*“¹⁴ Paní Věra Mixová je velmi šarmantní a pohledná žena v nejlepších letech. Není proto divu, že budí zájem u starších i mladších mužů. Její eleganci podtrhuje vkusný výběr oděvů, které si obléká. Někdy si zapálí cigaretu. Paní Mixová tráví letní prázdniny v obci Písečná, kde má na starosti svoji osmnáctiletou neteř Zuzku. Tvář paní Mixové prozrazuje únavu pramenící zřejmě z hádky s jejím manželem. Hádali se až do brzkého rána, přičemž konečnou tečku této rozepře uskutečnil pan Mix, když vyhodil z okna dvojlist z knihy, kterou půjčili jeho ženě manželé Vachovi.

Václav Mixu představuje osobnost, jejíž vlastnosti se dozvídáme pouze ze slov paní Mixové. Jedná se o velice chytrého a studovaného člověka honosícího se titulem inženýr. Podle mínění jeho manželky je velice zaneprázdněný svým zaměstnáním: „*A když je v dobré náladě... pořád jen projekt, prémie... a zase – já tě nepotřebuju, Věro!*“¹⁵ Nezbývá mu čas na ni, ani na jejich společného desetiletého syna Petra. Tentokrát se vrátil ze služební cesty, ale po zmiňované hádce hned nad ránem opět odjel. Paní Mixová se cítí být jeho jednáním ukřivděná, její veškeré počínání zůstává z manželovy strany nedocenené, proto se zřejmě snaží najít pochopení v náručí jiných mužů. Možná se jen ve skrytu duše bojí samoty, která na ni po boku jejího manžela číhá ze všech stran.

Jakmile se na scéně objeví paní Mixová svírající pod paží brožovanou knížku, přizve ji paní Vachová k nim do debaty. Neušetří ji však svých ironických poznámek. Nezapomene se také zmínit o tom, jak se špatně v noci vyspala, když slyšela onu hlasitou hádku. Posléze se paní Mixové zeptá, kde má svoji neteř Zuzku. Ta bezmyšlenkovitě odpoví, že si balí věci, jelikož chtějí již zítra odjet. Jejím rozhodnutím jsou všichni přítomní zaskočení, jelikož doufali, že rekreatky zde zůstanou až do konce měsíce. Paní Mixová však odpověděla i za Zuzku, která její rozhodnutí nesdílí a odjet zcela určitě nehodlá. Kdyby jen

---

¹⁴ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 14.

¹⁵ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 44.

mohla tušit, co svým jednáním způsobí, jak velkou vlnu Zuzčina vzdoru tím rozpoutá. Paní Mixová, jakožto teta, jak je patrné z jejích slov, ke své neteři příliš vroucný vztah nechová: „*Podruhé už bych si takové fanfárům na starost nevzala! Dělá to dospělou a přitom se to pořád hihňá... a hned zas brečí!*“¹⁶

Paní Vachová uvede paní Mixovou do velkých rozpaků, když jí ukáže dvojlist z knihy, kterou jí s manželem před časem půjčili. Nezapomene významně poznamenat, že tento dvojlist našli ráno na náměstí. Ano, jedná se o Královnu Margot, tu knihu, kterou paní Mixová svírá celou dobu pod paží. Omlouvá se, že ji nedočetla, ale že ji kvůli jejich náhlému odjezdu již vrací. Vinu za celé nedopatření svádí na nic netušící Zuzku, zároveň slibuje její brzkou omluvu. Mohu jen konstatovat, že výše uvedené jednání považuji za velice podlé a nedůstojné.

Na scénu přichází Poštministr. Jedná se asi o pětáctyřicetiletého muže, který se svým smýšlením přibližuje spíše k mladší generaci. Mnohdy se obléká nedbale, což působí velice maloměšťácky. Může se však pochlubit bujnou kšticí vlasů, kterou si velmi rád pročesává. Chvilími se chová rozpačitě. Má na starosti zdejší lampiónovou výzdobu, do níž zasvětil místní mládež. Jeho mladí pomocníci se věnují více než zavěšování lampiónů zcela jiným zájmům, a proto většina práce zůstává na něm. Není divu, že ho vidíme se štaflema, jak svírá v ruce svazek drátu. Poštministr oznamuje paní Mixové, že jí přišel ráno telegram. Táže se, zda jí byl již doručen. Ta se ulekne, jelikož zatím žádný telegram neobdržela. Zmocní se jí najednou strach. Má obavy o svého syna trávícího prázdniny v letním táboře. Poštministr přiznává, že telegram nečetl, ale ujišťuje ji, že tam zcela jistě nebude nic hrozného.

Dalo by se říci, že i Poštministr patří mezi četné obdivovatele paní Mixové. I tohoto rozpačitého muže okouznil její půvab, mluvíme však spíše o platonickém citu. Nemůžeme ho díky jeho plachosti zcela řadit k jejím nápadníkům. Tato plachost se projevuje ve způsobu jeho vyjadřování, kdy sám o sobě mluví v množném čísle: „*Vzpomenete si na nás aspoň?*“¹⁷

Přichází mladý, asi dvacetiletý hoch. Jmenuje se Jirka. Tento chlapec, jenž pracuje v místní sklárně, je vskutku pohledný, avšak často se dostává do slovních sporů díky své prostořekosti, která místy hraničí až s drzostí. S paní Mixovou se neustále popichují, což na jejich okolí působí mnohdy nezdvořile. Ačkoliv by paní Mixová mohla s ohledem na

---

¹⁶ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 19.

¹⁷ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 27.

její věk zastávat funkci Jirkovy matky, vede s ní rozhovory, jako by patřila mezi jeho vrstevníky: „*Paninko, že neumíte plavat? Přiznejte se, že ne! Já mám dojem, že jdete nejdál tam, kde je vám po krk, a děláte rukama, že plavete, a přitom chodíte nohama po písku. Proč jste s námi nikdy neplavala na ostrůvek?*“¹⁸ Navenek se může zdát, že se tento mladý hoch, který si nejde pro slova daleko, zamiloval právě do paní Mixové. Ve skrytu jeho duše však vzplanul plamínek lásky k někomu úplně jinému. Zuzka, neteř paní Mixové, však o jeho zamilovanosti nic netuší.

Zuzka, pohledná osmnáctiletá dívka, tráví letní prázdniny po úspěšně složené maturitě zde v obci Písečná. Paní Mixová, jakožto její teta, si ji vzala na starosti, ale zdá se, že svoji funkci pojala víc než zodpovědně. Zuzka si připadá jako svázaná, jelikož její teta ji pronásleduje na každém kroku, aby jí nic neuniklo. Všem tvrdí, že má o ni starost. Dokonce se vloudila do party mezi místní mládež a spřátelila se s nimi, tedy hlavně s Jirkou. Možná si jen nechce připustit, že není již nejmladší. Možná si chce ještě něco dokázat. Avšak její počínání nehodnotím kladně. Sám Jirka přišel paní Mixové promluvit do duše a prosí ji, zda by mohla někdy pustit Zuzku s nimi samotnou.

Do jejich rozhovoru vstupuje redaktor Alfréd Morák. Jakmile ho paní Mixová spatří, radostí vykřikne a běží k němu. Ukáže se, že zmiňovaný telegram posílal právě on, aby dal na vědomí, že přijede. Proč se však objevilo tolik nadšení v očích paní Mixové? Kdo se skrývá za jménem Alfréd Morák? Jedná se o prošeďivělého muže, jehož věk se pohybuje okolo osmačtyřiceti let. „*Velmi bledý proti ostatním osobám ve hře, které jsou opálené. Rád se poslouchá, ale nejednou se mu stane, že je sám zaujat vlastní myšlenkou, a tu je rytmus jeho řeči nedbalý a teprve pak přesvědčivý. Obléká se, co se týče střihu a barev tak, aby nezůstal pozadu za módou, i když si nemůže dovolit dobrého krejčího.*“¹⁹ Tento spolužák pana Mixy je zároveň dlouholetým milencem paní Mixové.

V postavě redaktora nacházím člověka dvou tváří. Navenek se usmívá, jako by se nic nedělo, s místními se ve vší slušnosti baví, ale ve skutečnosti všemi těmito lidmi včetně manželů Vachových pohrdá: „*Co ti, Věro, záleží na takových lidech! K ní to pletení jde. Splétá a rozplétá cizí osudy podle dvou tří vzorů, zůstaly v ní z maloměstské výchovy! A ten stárnoucí Valentino se drží jenom hole, je to jediná věc, kterou zachránil po potopě. Jak jsme mezi sebe mohli pustit takové Vachovy?*“²⁰ Proč pan Morák takto ostatní pomlouvá?

---

¹⁸ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 29.

¹⁹ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 13.

²⁰ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 75.

Možná je to tím, že ve svém životě zklamal sám sebe hned v několika rovinách. Nevede se mu jak v oblasti osobní, tak i v oblasti profesní.

Tento „nedoceněný“ básník je ve skrytu své duše plný skepse a pesimismu. Své povolání redaktora vykonává bez známek jakéhokoliv nadšení, ale pouze z povinnosti. Jde mu jen o živobytí, jak sám tvrdí. Působí na mne jako životem unavený člověk, jenž se cítí být zbytečný a nepotřebný. Znechucen dobou ztratil veškerou touhu cokoliv činit. Už ho nebaví být účastníkem svého života. Nejradši by ho pozoroval jen z povzdálí. Vytvořil si svůj vlastní vnitřní svět, kde se mu žije daleko lépe, a do něhož se ukrývá jako šnek do své ulity: „*A za tou hradbičkou se doopravdy žije, velkolepě, pěkně stranou, v suchu... Jsem tam sám, naprosto sám, a jsem to opravdu já – největší, to je jedno co... politik, hrdina... básník... organisátor... jsem tam sám, proto jsem nej... nej... nej... nejhodnější, nejchytřejší, nejstatečnější... podle chuti.*“ „*Ráno nejdu do práce, zůstanu si sedět za svou hradbičkou a do práce pošlu kuliho – občana! Má mou podobu, šaty, prádlo, i trochu mozkových závitů mu půjčím. Nedá se nic dělat... musí na mne vydělat, abych si mohl za tou hradbičkou žít!*“²¹

Pan Morák přijel za paní Mixovou, aby jí sdělil důležitou věc týkající se jejich dosavadního vztahu, ale ta ho nechce vůbec pustit ke slovu. Neustále vzpomíná na jejich společné milostné zážitky, jejichž svědkem byla právě zdejší krajina. Touží po tom, aby ji „Fredo“, jak ho jen ona oslovuje, recitoval verše, které kdysi pro ni složil. Ten však na žádné básnění nemá ani přinejmenším náladu. Pořád se dívá na hodinky a nervózně přešlapuje. Hledá vhodnou chvíli, kdy bude s paní Mixovou sám, aby ji mohl objasnit důvod jeho nečekaného příjezdu.

Přichází Zuzka, která alespoň na chvíli rozežene básnickovy chmury. Jakmile ji spatří, zapomene na všechny své starosti a věnuje se jenom jí. Zuzka přišla své tetě oznámit, že s ní druhý den nikam odjíždět nebude, rozhodla se zůstat. Strýček, manžel paní Mixové, prý proti tomu nic nenamítá. Avšak paní Mixovou tato informace roznítí natolik, že se dožaduje politování ze strany pana Moráka. Svěřuje se mu, jak to má všechno v životě těžké. Jak se cítí být nepotřebná a zbytečná, jakého pohrdání se jí dostává od jejího manžela a co všechno s ním zkusí. Sama přiznává, že má neustálou touhu o někoho pečovat. Chce od pana Moráka slyšet, že ji potřebuje alespoň on: „*Pověz mi, že mě potřebuješ! Já mohu mít ráda jen toho, kdo mne potřebuje – Vašek mě nepotřebuje, já prý potřebuju jeho, Péťa mě potřebuje, Péťa ano... a taky už mi řekl, abych ho*

---

²¹ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 60.

*neotravovala.*²² Pan Morák si však vystačí jen sám se sebou. Zanevřel na celý svět a nikoho již nepostrádá.

Rozhovor redaktora s paní Mixovou vyústí v hádku, jejíž rozuzlení nalezneme až v posledním dějství. Závěrečná část hry nám nabídne pohled pod pokličku různých vztahů, které zde kulminují. Odkryje se nám svědomí několika osob. Velkou roli zde sehraje alkohol, jenž těmto lidem zakalí mysl. Hodiny ukazují téměř půlnoc, taneční zábava vrcholí, většina lampiónové výzdoby je poničena a leží v trávě. Na břehu rybníka tančí Jirka s paní Mixovou. Ta se pokouší svým provokováním dovítit, zda by o ni stál alespoň on. Jirka okouzlen jejím šarmem je najednou v rozpacích a jeho výřečnost se vytrácí do neznáma. Najednou neví, co má říct. Do této zlomové situace přicházejí manželé Vachovi. Už z dálky je slyšet zpěv paní Vachové, z čehož můžeme usoudit, že holdovala alkoholu více, než je zdrávo. Najednou přiznává, že přece jen měli mít s panem Vachem děti. Prozrazuje, že je neměli kvůli firmě a zároveň kvůli jejím obavám o manžela. Přiznává, že její žárlivost předčila touhu po dítěti.

V alkoholovém opojení se nachází rovněž redaktor, který odhodí veškeré své starosti za hlavu a nechá se unést svým poblázněním do slečny Zuzky. Ta mu však jeho náhlé vzplanutí neopětuje. Když se jí snaží políbit, razantně ho odstrčí se slovy: „*Nechte mě...! Jirko! Pusťte, dědku! Jirko!*“²³ Za zmínku stojí, že této události předchází hádka Zuzky s Jirkou, v níž se Zuzka dozvídá, že Jirka randí s její tetou. Zpočátku nechce věřit svým uším, ale potom je úplně zdrcená.

Krátce po aféře redaktora se objevuje paní Mixová. Jde mu přímo do rány. Morák ve svém rozčilení roztrhá dopis, jenž s sebou neustále nosí a který se jí snaží téměř celý den podstrčit. Ve zmíněném psaní se nachází vysvětlení, z jakého důvodu přijel a o čem chtěl celou dobu s paní Mixovou mluvit. Tento dopis můžeme rovněž chápat jako výraz určitého slabošství, kdy člověk není schopen říci něco nepříjemného sám, ale musí se schovávat za list papíru. Pan redaktor ve zlosti zapomněl na svůj ostych a rozhodl se povědět své dosavadní milence, jak se věci mají: „*Tak ti to řeknu, proč jsem přijel! Slávka je zase v tom... Slávka, bytná... V sobotu máme svatbu. Říkalas, že víš, nač jsem si loni půjčil od Mixy. Tentokrát to Slávka nechce dát pryč! – Ne, to se ti nezdá, nesníš, bdíš... štípni se, nebo se dej oštípat tomu klukovi! Rok jsme si lhali... mně se to tvoje kočičí vrnění hezky poslouchalo a tys měla zase vyražení po těch dlouhých samomluvách toho koně Mixy!*“

---

²² Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 79.

²³ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 105.

*Divíš se, že si беру Slávku? Hledej nový byt... hledej člověka, abys nemusil něco předstírat... zapírat třeba kuří oko! Před Slávkou nemusím.*²⁴

Po těchto slovech se paní Mixová téměř zhroutí. Ve vzteku hodí po redaktorovi knihou. Celá situace vygraduje, když pan redaktor dodá: „*Jsi opilá, vid’? Srkala jsi tomu klukovi ze sklenice. To by Slávka neuměla. Taky by nebyla schopna podvádět... jako ty!*“²⁵ Tohle už paní Mixová neunes a bezmyšlenkovitě skočí do rybníka. Přibíhá Jirka, znepokojeně hledá Zuzku. Na břehu postává jen strnulý pan Morák, který mu sděluje, co se stalo. Svoji nečinnost omlouvá tím, že neumí plavat. Jirka se ihned vrhá do vody v domnění, že jde zachraňovat Zuzku. Rozčarování přichází, když zaslechne hlas právě se vynořující paní Mixové. Ta svému zachránci dokazuje, že umí přece jen plavat. Celá hra končí poznámkou jednoho z venkovanů: „*Taková kočka se neutopí! Žně, to by na ně byla lázeň!*“²⁶

Postavy Hrubínovy hry jsou vsutku rozmanité, nabízí se zde tendence rozdělit je do dvou skupin. První část postav tvoří místní obyvatelé obce Písečná, jedná se převážně o představitele mladé generace. Do této skupiny patří Poštmistr (*Radovan Lukavský*), Jirka (*Luděk Munzar*), Míla (*Nad’a Prchalová*), Hanka (*Ema Černá*), Venkovan (*František Filipovský*), Muzikant (*Zdeněk Šavřda*), Venkovanka (*Eliška Poznerová*), Chlapec (*Jan Tříška*). Druhá část osob představuje rekreanty z Prahy. Její členové zastupují převážně starší generaci. Hlavní úlohu zde ztvárňuje postava Věry Mixové (*Vlasta Fabiánová*) a Alfréda Moráka (*Karel Höger*), dále Zuzka (*Marie Tomášová*), Pan Vach (*Bohuš Záhorský*), Paní Vachová (*Jiřina Šejbalová*).

Položme si otázku: Co činí tento obyčejný příběh o zdánlivě obyčejných lidech neobyčejným? Postavy navenek velice rozdílné spojují podobné vnitřní pocity. Všechny osoby pociťují na sobě nějakou křivdu způsobenou tehdejší dobou potažmo životem samým. Každá z postav se s touto „křivdou“ snaží vypořádat po svém, avšak trhliny v jejich srdcích jsou příliš hluboké. Nabízí se otázka: Proč se celá hra odehrává během jediného dne? Odpověď zní, že se jedná o zákon žánru. Přesto mám však pocit, že Hrubínovi šlo především o zachycení aktuálnosti, jejímž synonymem je právě dnešek. Pravděpodobně se snažil vyobrazit současnost, jak nejlépe uměl, a kterou sám prožíval. Postavy této hry představují jakési zrcadlo jeho vlastních pocitů. Za zmínku stojí pocit tzv. studeného vykuchaného kuřete, který podrobněji popisuje Morák: „*Viděla jste někdy*

---

²⁴ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 105.

²⁵ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 106.

²⁶ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 108.

*pečené kuře... za sklem? Když jdete kolem bufetu... a je taková sychravá městská zima. Všechno teplo z něho vykuchali. Ten pocit nemůžete znát... pocit studeného vykuchaného kuřete. – Z nás taky vykuchali všechno teplo!*²⁷

Pro lepší chápání souvislostí je zapotřebí si uvědomit politicko-historickou situaci, ve které hra Srpnová neděle vznikala. Troufám si tvrdit, že dílo prostřednictvím svých postav odráží tíhu tehdejší doby: „*Na život není čas... na lásku není čas...*“ „*Uštvou nás!*“²⁸ Stáváme se svědky zlomové situace, která nastala po roce 1956, kdy po smrti Stalina a Gottwalda dochází k tání komunistického režimu. V čele tehdejšího československého státu stanul prezident Antonín Novotný. Rok 1957 bývá označován jako Mezinárodní geofyzikální rok, o čemž je v knize také zmínka: „*Kalendář pro mezinárodní geofyzikální rok, pane Vachu. Tam byste se na příklad dočetl, že teď v srpnu máme dny s mimořádnou meteorickou aktivitou...*“²⁹

Přestože hra vznikla před více jak půl stoletím, jsem přesvědčena o tom, že nejen tehdejší, ale i současný divák, posluchač či čtenář by mohl dílo ocenit, měli bychom složit Hrubínovi poklonu a poděkovat mu za to, že vytvořil dílo, jímž se dotýká pocitů nejen tehdejších obyčejných lidí. Za zmínku stojí úryvek z dopisu Svatavy Titlbachové, v němž sděluje autorovi své bezprostřední dojmy z divadelního představení hry Srpnová neděle a zároveň mu děkuje: „*že jste ji vytvořil, že je docela od nás, ale také trochu o nás a úplně pro nás. Líbila se nám, bylo to krásné, snad trochu těžké a rychlé pro rozvážné jihočeské mozky, snad trochu beznadějně, alespoň pro ty odkvétající ženy.*“³⁰

Bohužel, jak to tak bývá, František Hrubín obdržel i dopisy, v nichž se nachází negativní, místy až pobouřené reakce čtenářů. Bývá v nich často upozorňován na to, že výběrem svých témat pouze napodobuje již vytvořené, že v podstatě kopíruje nápady jiných. Čtenáři se také zmiňují o tom, že i publikum bylo při návštěvě divadelního představení zklamáno. Následuje citace jednoho z řady negativních ohlasů: „*Odpusťte, že Vás raním. Vy byste měl slyšet diváky, kteří kritizovali Srpnovou neděli. Prý žádná žena nepojede takový kraj světa svádět muže, i kdyby na ně doma neměla štěstí. Nevím, proč jste zvolil jméno Morák. Hned si vzpomenu na selský dvůr s morákem. Zrovna týž nápad měl Ota Šafránek v Kudy kam.*“³¹

²⁷ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 103.

²⁸ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 18.

²⁹ Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 24.

³⁰ Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011, s. 109.

³¹ Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011, s. 109.

Pokud bych já sama měla možnost poslat Hrubínovi dopis. Vypadala by moje reakce na hru Srpnová neděle asi následovně: Velice Vám děkuji za to, že jste vytvořil hru, která by měla oslovit všechny generace. Jsem vděčná za to, že je to hra o nás, obyčejných lidech a nikoliv o lidech něčím výjimečných. Takových děl je opravdu jen málo.

3.2 Romance pro křídlovku

Podle mne vrcholné dílo Františka Hrubína, Romance pro křídlovku, se na knižních pultech objevilo v roce 1962. Lyrickoepická skladba vychází v časové blízkosti autorových dramát a prózy, autor pocítuje touhu vkládat do svých veršů epické prvky.

Jakmile otevřeme knihu, uzmíme na samém začátku citát: „*Velké věci si žádáš, ten dar je nad tvoje síly, Faëthonte, tvůj chlapecký věk jej nemůže zmoci. Smrtelný jsi, však není smrtelné, čeho si přeješ.*“³² (Ovidius)

Možná nás úvodní citát z antické literatury překvapí, avšak Ovidiova slova neslouží ke zkrášlení této složité poezie, ale mají spíše za úkol najít její smysl. Při četbě této básnické sbírky se stáváme svědky neustálého prolínání časových rovin. Děj nás provází přítomností, vzápětí se objevíme v minulosti, která nás mlhovými kroky přesouvá do budoucnosti:

„*Jsem k zbláznění živý. Už dnes je mne víc
O deset, o dvacet, třicet let do budoucna,...*“³³

Časové rozmezí celého příběhu určují dvě konkrétní data. Děj začíná dne 28. srpna 1930 a končí v listopadu roku 1961. Autor nás zavádí do malebné krajiny svého dětství. Volným veršem vypráví milostný příběh, jenž vyniká autobiografickými prvky. Ocitáme se uprostřed vlahé srpnové noci, která nedovoluje Františkovi, dvacetiletému studentovi, usnout. Neustále musí myslet na pouť, jež právě skončila. Nebyla to ledajaká pouť. Společně s kolotoči mu přivezla ve voze se záclonkami lásku. Před očima se mu vykreslují obrysy dívky, do které se ihned zamiloval. Jmenovala se Terina. Kdykoliv na ni František pomyslí, rozehvěje se mu celé tělo, nejvíce však jeho srdce, které bije jen pro ni:

---

³² Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 5.

³³ Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 25.

*„Terina. Vím jenom,
že je jí patnáct. Chci si ji vypoďobnit,
je však nevypoďobitelná. Je všechno,
co mých dvacet let do mne nanosilo
z vůní a tvarů a z čeho si dnes ona
jak z pláství vybrala strašné sladkosti.
Je všechno, co naráz zastavuje srdce,
a přece to není smrt. A je všechno,
čím vždycky člověk poprvé vydechne.“³⁴*

Patnáctiletá dívka pocházející z komediantské rodiny okouzila Františka natolik, že na ni nepřestává myslet na každém svém kroku. Najednou se cítí být nesmírně živý. O to bolestnější je pro něj skutečnost, která poukazuje na to, že svojí milovanou dívku spatří až zase za rok. Musí vyčkat, až přijede společně s oblíbeným řetízkovým kolotočem a jinými pouťovými atrakcemi.

Vedle milenecké dvojice se zde vyskytuje postava Viktora, který představuje pro Františka jakéhosi rivala, jelikož také zbožňuje Terinu. Viktor obsluhuje střelnici, patří rovněž ke kočovné společnosti. Básník ho vykresluje takto:

*„Viktor.
Nikdy nesundá čepici s hlavy, štítek
je dlouhý, aby se neopovážilo
slunce vykousnout stíny z divoké tváře.“³⁵*

František musí čelit a odolávat vyzývavým intrikám místního děvčete, které má na něj zálsuk. Prsatá Tonka, jak ji Hrubín ve svých verších popisuje, představuje vášnivou, ale také prostořekou ženu, jež nadává i vodě:

*„Když jí proud
chrstl do krku, až se zakuckala,
začala ho plácát a vztekle křičela:
„Ty parchante!“³⁶*

---

³⁴ Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 7.

³⁵ Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 8.

³⁶ Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 28.

Nepřehlédnutelnou postavou je i Františkův dědeček, o kterého jeho vnuk pečuje s upřímnou láskou a obětavostí. Dědečkův zdravotní stav poznamenala mozková mrtvice, jejímž následkem vidí na každém kroku své již zesnulé přátele z mládí. Vede s nimi rozhovory. František mu nechce kazit radost z různých shledání, a proto obětavě odpovídá za imaginární postavy, které jsou pouze výplodem dědečkovy fantazie:

*„Pane Sýkoro, vedete mě domů?“ „Vedu,“
mručel jsem, už dávno jsem odvykl
vymlouvat mu, že nejsem přece žádný
nebožtík Sýkora. „Ty mládneš, Marvanko!
Jak to děláš, holka?“ to zase zavolal
do prázdných bezů. „To se ti zdá, Josefe,“
odpověděl jsem za Marvanku.“³⁷*

Autor zde velice zajímavým způsobem vyjadřuje přeměnu dospívajícího chlapce v muže. Symbolem mužství a zároveň dospělosti se stává břitva na holení, kterou tatínek Františkovi nejprve půjčil, a následně daroval. Zpočátku se František příchodu dospělosti nemůže dočkat, s dychtivostí se jí dovolává, avšak vzápětí si sám pokládá otázku, zda tento dar není nad jeho síly.

Vývoj událostí nás posouvá po dějové linii o tři roky dále. Terina stojí na prahu dospělosti, dovršuje osmnácti let. Mladý pár, Terina a František, leží vedle sebe v trávě. Jsou tam jeden pro druhého, zamilovanost jim čiší z očí a přináší myšlenku na společnou budoucnost. Intimní atmosféru podtrhuje kouzlo vlahé letní noci. Milenci plánují únik do světa zpečetěné lásky, chtějí spojit svá srdce navždy, hovoří o svatbě:

*„Což kdybysme se vzali?“
„Proč by ne?“ „Táta by nám koupil nový vůz!“³⁸*

Téhož léta však vyvstane mezi milenci vyhrocená situace, kterou lze chápat jako nedorozumění. Terina si v žertu nasadí na hlavu Viktorovu čepici. Netuší však, že tímto činem vyvolá ve Františkovi nepřiměřenou žárlivou reakci. Do očí se mu vlije krev a svoji milou uhodí do tváře. Ihned si je vědom, čeho se svým neuváženým a anáhleným jednáním dopustil, avšak již nemůže vzít svůj přečin zpět. Terina se ztratí Františkovi z dohledu,

---

³⁷ Hrubín, František. *Romance pro křídlovku*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 17.

³⁸ Hrubín, František. *Romance pro křídlovku*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 30.

uteče. Ani jeden z nich netuší, že se vidí naposledy. Přestože se František touží s Terinou rozloučit, okolnosti mu nedovolí svoji milou zastihnout. V okamžiku, kdy kočovná společnost odjíždí, Františkův dědeček leží na smrtelné posteli a umírá.

Celý rok František netrpělivě čeká na příjezd své vysněné lásky. Těší se na chvíli, kdy bude moci svůj prohřešek odčinit. Nemůže dospat okamžiku, kdy se jeho srdce opět rozbuší a do žil se mu vlije krev. Počítá dny do příjezdu pouťových atrakcí, které mu ve voze se záclonkami mají přivést dívku jeho snů. Když se konečně jeho očekávání naplní a do vsi přijíždí komedianti, běží jim střemhlav vstříc, aby se s nimi přivítal. Očima překotně hledá Terinu, nikde ji však nemůže spatřit. Přichází Viktor, výraz v jeho tváři nevěstí nic dobrého. Přistoupí k Františkovi a sděluje mu:

„Není s námi!“

„Kdo?“ zeptám se, jako bych nerozuměl.

„Umřela na záškrť. V zimě.“³⁹

Od této šokující zprávy, která Františka hluboce zarmoutila, uplynulo mnoho času. Pod vlivem ubíhajících let se hluboké rány v jeho srdci stávají mělčími, ale již nikdy se zcela nezacelí. František, čerstvý čtyřicátník, přijíždí zavzpomínat do svého rodného kraje, ale především také do kraje svého prvního milostného vzplanutí. Setkává se s Viktorem, svým bývalým rivalem, s nímž před lety soupeřil o přízeň milované dívky Teriny. Tragická událost tyto dva muže sblížila natolik, že se nyní vítají a objímají jako přátelé. Společně navštěvují Terinin pomník. Na hřbitově se vzpomínky stávají opět živými a František si uvědomuje, že láska k této ženě v jeho srdci nikdy neuhasne. Viktor při této příležitosti zahraje na křídlovku, která zde představuje atribut lásky i smrti, poněvadž je používána nejen na svatbách, ale i na pohřbech. Celou skladbu završuje Františkovo strhující doznání:

„Navždy mne bude víc

o člověka, z něhož bříme lásky a smrti

a bříme života vyrazí zpěv.“⁴⁰

Domnívám se, že postava dívky, jíž osud daroval v odměrce života příliš málo času, se zřejmě vkrádala již do počáteční Hrubínovy tvorby. Báseň Na sklonku lásky obsažená ve sbírce Zpíváno z dálky nejvíce připomíná její obrysy:

---

³⁹ Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 43.

⁴⁰ Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 62.

*„Odešla jsi, zbylo teskné
ticho po krocích.
Jako chorá věc se leskne
luna v potocích.“⁴¹*

Romance pro křídlovku získala moji velkou oblibu. Při četbě jejích působivých veršů jsem mnohdy pociťovala až mrazivé chvění. Nikdy bych nevěřila, že tato velmi útlá kniha může čtenáři způsobit nepopsatelný nával emocí. Podobné zkušenosti zmiňuje i literární kritik František Buriánek. Přiznává, že při četbě pociťoval: *„Překrásné trnutí, při němž se hned tají, hned zrychluje dech, závrať, do níž padá naše myšlení, a zase podivuhodná jasnost a klid, které nad tím vším vládnou – nad tím rozbouřeným zmatkem lidského srdce, které poprvé poznává lásku, život a smrt.“⁴²*

Dílo zobrazuje jakousi konfrontaci života a smrti. Na jedné straně stojí svěží a bujaré mládí se všemi svými „poprvé“. František zde poprvé zažívá milostné vzplanutí, svůj první polibek a rovněž svoji první žárlivost. Na straně druhé nacházíme jakýsi protipól v podobě zklamání a smrti. Hlavní hrdina lituje, že nevyužil svoji příležitost. Můžeme však hovořit o promarněné příležitosti v pravém slova smyslu? Domnívám se, že ne zcela určitě. Chlapec sice jednal unáhleně, co se týče nepřiměřené žárlivé reakce. Posléze si své ukvapené a neadekvátní chování uvědomil. Chtěl vše napravit, avšak okolnosti související se smrtí jeho dědečka mu to nedovolily.

Dalo by se říci, že chlapec promeškal svoji romantickou příležitost zcela nevšedním způsobem. Nelze zde hovořit o zbabělosti. Naopak si troufám říci, že se zachoval velice obětavě a šlechetně, když zůstal se svým dědečkem do poslední chvíle. Možná mohl určitým způsobem ovlivnit vztah k milované dívce, ale to, že to neudělal, poukazuje na jeho vysoké vnitřní hodnoty a smysl pro povinnost. A nejen to, Otakar Vávra, režisér filmové adaptace, se vyjádřil k této problematice následovně: *„To spíš než na cokoliv jiného ukazuje na jeho vnitřní stáří, protože tenhle pocit odpovědnosti nějak nepříslušel tak mladému člověku. V tom je ten konflikt. Lidsky se ten chlapec projevil velmi krásně.“⁴³*

Ano, chlapec se zachoval velice ohleduplně a zodpovědně. František Hrubín vytvořil velmi zajímavou postavu, která je vlastně navenek mladá, ale svými vnitřními hodnotami a

---

⁴¹ Hrubín, František. *Zpíváno z dálky*. Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 13.

⁴² Strnadel, Josef. *František Hrubín*. Praha: Československý spisovatel, 1980, s. 114.

⁴³ Ulver, Stanislav. *Film a doba 1962 – 1970*. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, s. 106.

postoji působí více než dospěle. Otázkou však zůstává, zda by mladý člověk, který se právě zamiloval, opravdu takto jednal, nebo zda za něj mluví zkušenost v té době již velmi vyzrálého autora? Domnívám se, že počínání chlapce vychází z hloubi duše samotného básníka.

Podle mého názoru se autor snažil v tomto díle poukázat na jakousi nesmrtelnost lásky. Přestože Terina umírá velice mladá, láska k ní žije v srdci chlapce nadále. Tento vroucný cit nezmírní ani nezadržitelně plynoucí čas. František si ve svých čtyřiceti letech nad pomníkem vysněné dívky uvědomuje, že ji miluje stále stejně a probouzí se v něm tytéž pocity jako tehdy.

Na motivy básnické předlohy byl v roce 1966 natočen stejnojmenný film, který režíroval Otakar Vávra. Jedná se o film velice umělecky hodnotný. Poněvadž předlohou nebyla báseň ryze epická, ale romance, lze tento jev v české kinematografii považovat za ojedinělý až přímo unikátní. Zmiňovaná romance sice obsahuje příběh související s epikou, ale základní výpovědní situace je tvořena tónem lyrickým. Básník a autor předlohy spolu s režisérem se ocitli před velmi náročným úkolem, ale myslím si, že výsledek jejich práce zasluhuje velký respekt a uznání. Dokladem toho je i fakt, že film získal řadu domácích i zahraničních ocenění. Za zmínku stojí uvést, že mu byla udělena Zvláštní cena poroty a stříbrná medaile na MFF v Moskvě v roce 1967.

Měla jsem příležitost tento film zhlédnout. Srovnám-li ho s vlastní četbou, musím na obhajobu četby konstatovat, že filmové, ač velmi zdařilé, podobě uniká to nepopsatelné kouzlo Hrubínových veršů. Podmanivé verše se mi vkrádají do mysli při jakékoliv vzpomínce na tento příběh. Naopak krása filmu spočívá v tom, že se mohl Hrubínův text rozehrát v obraze i zvuku. Nabízí se nám pohled na jednotlivé poetické objekty, jejichž podoba se rýsuje pouze ve fantazii čtenáře. Divák spatřuje v reálné podobě různé pouťové atrakce jako např. kymácející se panáky či balónek na vodotrysku. Rovněž se mu odkrývá pohled do světa přírody, rodné krajiny, která představuje básníkův silný motivační zdroj. Film zobrazuje řeku s jezy a peřejemi, žulové balvany, zpěv cikád...

Právě se nabízí otázka: Jaký motiv se stal silným inspiračním zdrojem pro vznik filmového zpracování díla? Jako nejadekvátnější odpověď na tuto otázku volím slova doktorky Marie Mravcové: *„Motivem výrazně inspirativním pro filmové vyprávění se mohl konečně stát i klíčový motiv křídlovky – taktéž jeden z emblematických znaků českého venkova: pro svou účast na veselí tancovaček i smutku poslední cesty. Přesah významu pouťové rekvizity se v tomto případě naplňuje v rámci zvukové složky, kde je jí přisouzena*

funkce hudebního doprovodu – melodický leitmotiv Herkulových lázní dodává filmové romanci silný emocionální impuls (místy pak až nadskutečnou dimenzi), prohlubuje prostorovou iluzi a průběžně upomíná na to, že je vlastně křídlovkou vyprávěna tak, jak byla původně pro křídlovku napsána.“⁴⁴

Co se týče děje, ten zůstává ve filmu až na několik drobností zachován. Dochází však k pozměnění jména hlavní postavy. Dvacetiletý student je v knize nazýván František, ale ve filmu získává jméno Vojtěch. Ztvárňuje ho Jaromír Hanzlík, jenž tehdy představoval nový herecký objev. Herecké obsazení jednotlivých postav vychází z autorovy vyhraněné představy o jejich podobě. Kladl velký důraz na to, aby svým výrazným vzezřením korespondovaly s knižní předlohou, o čemž svědčí i určitá nesourodost hereckého kolektivu. Postavu Teriny ztvárňuje začínající mladička Zuzana Cigánová. V roli Tonky se nám představuje málo známá Miriam Kantorková. Viktora hraje zkušený Štefan Kvietik. Postavu dědečka znázorňuje starý varšavský herec Janusz Strachocki.

O velké hodnotě básnické předlohy, ale i filmu, jenž se jí inspiroval, vypovídá samotné její téma. Mám na mysli téma života a smrti, které bylo nesčetněkrát aktualizováno v různých dílech zabývajících se otázkami lidského bytí. V Romanci pro křídlovku je však toto téma zobrazováno velice originálně, autor ho představuje jako součást a samozřejmost obyčejného života. V tom zřejmě spočívá jedinečnost a nadčasovost díla. Filmový kritik Miloš Fiala se o smyslu básně vyjádřil v době premiéry Vávrova filmu. Psal o básni: „*v níž krajina není pozadím, ale spoluhráčem, neodmyslitelnou součástí lidského bytí, v níž všechno, od písně křídlovky až po zvuky přírody a omamnou řeku, v nás probouzí cosi blízkého, známého, něco, co je součástí každého z nás.*“⁴⁵

Já mohu jen souhlasit. Skutečně báseň i film působí velice bezprostředně a věrohodně. Čtenář, ale i divák, který oplývá nějakou zkušeností s láskou, může najednou nabyt dojmu, že prožívá svoji vlastní potencionální minulost, přítomnost a budoucnost.

---

⁴⁴ Mravcová, Marie. Literatura ve filmu. Praha: Melantrich, 1990, s. 169.

⁴⁵ Mravcová, Marie. Literatura ve filmu. Praha: Melantrich, 1990, s. 185. (Rudé právo 1967, č. 68, s. 5).

3.3 Zlatá reneta

Mé třetí a zároveň poslední zastavení se týká ojedinelého prozaického díla s názvem Zlatá reneta. Tato svým rozsahem nevelká próza zahrnuje velmi široký a náročný obsah. Její rukopisná podoba vznikala v letech 1962-1963. Poté musela projít různými korekcemi a dne 10. září 1964 vychází v knižní podobě. Autorem jedinečné grafické úpravy je Zdenek Seydl. Ještě téhož roku vzniká i režisérský scénář Zlaté renety.

Zamyslím-li se nad samotným názvem této prózy, dojdou k závěru, že František Hrubín volil pojmenování symbolické. Zlatá reneta neboli Parména zlatá představuje dle zahrádkářů velmi starou podzimní až zimní odrůdu jablek. Tato zlatavá jablka nachází oblibu u konzumentů zásluhou své výjimečně nasládlé a šťavnaté chuti. Odrůda se češe na konci září, což koresponduje s obdobím, ve kterém se děj knihy odehrává. Svědčí o tom souvětí obsažené v závěru knihy: „*Vyjel v sobotu, 10. září 1962 ve 12,15 z Prahy, z Hlavního nádraží, ve 14,00 vystoupil na zastávce Kaňov, přespal v Tuchyněvsi a odtud šel druhý den v 9,10 směrem Slapy.*“⁴⁶ Dalo by se říci, že zmiňované souvětí shrnuje celý děj knihy.

Lyrickou prózu rozdělil František Hrubín na čtyři části a čtrnáct číslovaných kapitol. Na první dvojstraně knihy uvidíme nápis „Jarmile“, z čehož lze usoudit, že je kniha věnována autorově manželce. V úvodu knihy jistě nepřehlédneme dva citáty, které obsahově úzce souvisí s dějem knihy. První z nich zní: „*Tamhle, maminko, tamhle se podívej! Zašel za roh. – Proboha mlč, dítě! To byl jen stín!*“⁴⁷ (JOSEPH SHERIDAN LE FANU). Domnívám se, že tento citát poukazuje na hojně se vyskytující představy a snění hlavního hrdiny.

Druhý citát vyslovuje určitý postoj: „*Ale jsem kapitán a nesmím opustit loď. Chci se střetnout s tím nepřítelem. A je-li to strašidlo, přivážu si ruce ke kormidlu, abych si byl jist, že zůstanu a že se nedám přemoci strachem a nebudu hledat záchranu na dně moře.*“⁴⁸ (BRAM STOKER). Dle mého názoru se druhý citát do jisté míry týká zbabělosti hlavního hrdiny a okamžiku, kdy se rozhodne jednat, postavit se věci čelem a hledat to, co již dávno promarnil. Za nepřítele, který je v citátu vyzýván ke střetnutí, považuji čas, jenž nezadržitelně plyne, v jehož kontextu bojuje hlavní postava knihy sama se sebou.

---

⁴⁶ Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 108.

⁴⁷ Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, nestránkováno.

⁴⁸ Tamtéž.

Hlavním hrdinou je jednapadesátiletý knihovník Jan Moulis, ve filmovém zpracování ho opět ztvárňuje nezapomenutelný Karel Höger. Celý děj knihy provázejí sny, představy a úvahy hlavního protagonisty, jenž si ve svém věku uvědomuje, co všechno promeškal. Jan Moulis rekapituluje svůj dosavadní život a dochází k závěru, že ho pouze přežil, nikoliv prožil. Jeho nezúčastněný postoj k němu a snaha vyhnout se jakémukoliv konfliktu zapříčinily, že promeškal svoji jedinou příležitost k naplnění opravdové lásky. Pouze osoba, k níž se váže jeho první milostné vzplanutí, by byla schopna mu nabídnout opravdovou lásku. Společně s hlavním hrdinou se ve vzpomínkách vracíme v čase o 28 let zpátky, kdy nepřišel na domluvenou schůzku s Lenkou, dívkou jeho snů, a posléze ji již nikdy nespátřil. Lenka tehdy čekala s Janem dítě a zásluhou jeho jednání byla nucena jít na potrat. V budoucnu už nikdy nemohla mít děti. Neblahý úděl této ženy zapříčinil, že se neprovdala. Žila dlouhá léta sama a své útočiště našla paradoxně v povolání porodní sestry.

Jan si po osmadvaceti letech uvědomuje, co všechno svým tehdy neuváženým jednáním učinil, a rozhodne se svoji chybu napravit. Zde dochází k důležitému momentu, kdy se člověk, který svůj život pouze pozoruje z ústraní, najednou rozhodne k činu. Jan se odhodlá jednat v době, kdy si přiznává bolestnou pravdu, že vlastně ve svém srdci nenosí nikoho, že nemá pro koho žít. Všechny jeho pozdější vztahy nedosáhly takové hodnoty, kterou lze nazvat láska. Marta, jeho sousedka, u té nacházel pouze milostný úkryt, mimochodem se jednalo o stranicky zapálenou ženu, která bohužel zemřela. Vztah, jenž naoko předstírá k ženě jménem Milena, se děje jen proto, že se bojí samoty. O Mileně, která s ním již dva roky sdílí byt po zesnulé Martě, mluví velice nehezky. Přiznává, že mu velice vadí, když od ní slyší: „*Vid', že máme hezkou lásku? nebo když mu včera řekla: A přines mi jabka, já mám hrozně ráda čerstvě natrhaný jabka! nejradši by v tu chvíli vzal jehlici a odchlípl parafin na jejím uměle mladém obličejí, připraveném pro zákazníky v trafice, odvlékl ji k zrcadlu a zařval: Jakou pěknou lásku! Bál jsem se spát v noci sám!*“⁴⁹

Po bolestivém prozření a uvědomění si své promarněné šance, se Jan pokusí vrátit do svého mládí, tedy do doby před 28 lety, a vydá se na výlet do krajiny, která se stala svědkem jeho opravdové lásky. Chystá se navštívit Lenku. Cestu za ní chce podniknout tak jako tenkrát, vybavuje si, kudy chodíval. S odstupem času se však krajina jeho mládí podstatně změnila. Ani Jan již neoplývá takovou hbitostí jako tehdy. Naplánoval si, že

---

⁴⁹ Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 109.

přespi u svého příbuzného Toníka, jehož stavení se nachází při cestě. Odtud se chce následujícího rána vydat za Lenkou.

Ze svého přemítání o minulosti je Jan vytržen na prahu stavení, kde se setkává s nepříliš vlídnou dcerou Toníka a jeho ženy Anky: „*Tak ty jsi... tak vy jste Růža? Ušklíbla se: Božka! Ano, Božka! Nikdy jsem vás neviděl, ale hned jsem poznal, že jste Zunova. Naznačil rukama plné tváře, a než to gesto mohl odvolat, řekl ještě: Takový míval tatínek, pořád mu hořely. Zarděla se ještě víc, i bělmo velkých černých očí zrudovělo. A já jsem Jenda! Stoupla si na práh a nechala Jana stát uprostřed síně: A co má bejt? Příjemný hlas nebyl ochraptělý od pláče, jak si prve myslel, a snad právě v tomhle kazu byl jeho půvab. Jako by si na něco vzpomněla, obrátila se a šla ke dveřím světnice. Zamkla a klíč vyndala ze zámku. Já jsem Jenda! Honzů je!*“⁵⁰

Tato téměř dvacetiletá prostořeká dívka se stala důvodem soužení svých rodičů, jelikož k jejich nelibosti čeká dítě se ženatým vojákem. Ve tvářích obou rodičů lze vyčíst známky upracovanosti, v jejich obličejích se objevují vrásky způsobené starostmi souvisejících především se sháněním výbavy pro dceru.

Anka, manželka Toníka, přivítá Jana mnohem vlídněji. Jako správná hospodyně ho neopomene jaksepatří pohostit: „*Sedni si, Jendo! A jedls něco? Ale mlč, já tě nezmlsám! Otevřela ledničku a vyndala talíř s hroudou másla, jakou už Jan neviděl od mládí, a dala to před něj. Stíny přešly síní: šel z nich chlad, ale voněl křenovými listy. Vařím na zejtřek brambory. Loupala je a foukala si přitom na prsty: A což když tělo ten oheň nějak cítí? Vzala z misníku talíř a nesla Janovi horké brambory: Jez, dokud jsou horký!*“⁵¹

Posléze odchází Anka s dcerou do biografu. Jan zůstává ve stavení zcela sám obklopen pouze svými myšlenkami a nostalgickými vzpomínkami. Jediným jeho společníkem se stala kočka, která si mu vlezla na klín. Z přemítání o minulosti ho vytrhne příchod Toníka. Při pohledu na Jana se v jeho očích objeví upřímná radost. Přátelsky ho přivítá a vytahuje láhev rumu, jehož konzumaci mu přímo vnucuje: „*Jan přikryl hrnek rukou: Děkuju, Toníku! Mně ne! Toník už nemohl zadržet pohyb a rozlil mu trochu tekutiny po prstech. Co blbneš? Je to Key rum! Vytrhl mu zpod ruky hrnek a nalil rumu až po okraj: To bys ani nebyl náš! Pak nalil sobě.*“⁵²

---

⁵⁰ Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 16, 17.

⁵¹ Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 22, 23.

⁵² Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 36.

Jan se nakonec přes veškeré výčitky svědomí nechá k pití alkoholu přemluvit. Nezastaví ho ani představa zobrazující pohled na ztroskotance, jenž se před lety zmítal ve spárech největší metly lidstva, tedy v alkoholovém opojení. Po osmileté abstinenci se Jan dostává brzy do stavu opilosti. Rozhovor obou mužů se rozchází a rozplývá se mezi dva samostatné monology. Jan pod vlivem alkoholu upadá do blouznivého snění, vybavují se mu všechny události, jimiž je jeho život nějakým způsobem poznamenán. Najednou vidí své rodiče a jejich brzkou smrt, jež se pro něj stala krutou ránou osudu. Zobrazuje se mu jeho stereotypní práce v knihovně. Vrací se mu vzpomínky z protialkoholní léčebny, kde se měl zbavit své závislosti na alkoholu. Opět před ním stojí již zesnulá Marta. V jeho srdci se znovu probouzí nespoutaná láska k jeho první dívce Lence.

Z blouznivého stavu, vytrhává Jana hlasitá rodinná roztržka, která ho vrací do reality. Najednou si uvědomí, že za dveřmi jeho pokoje se odehrává skutečný život oproti tomu jeho smyšlenému. Brzy ráno vstane s touhou splnit si své předsevzetí. Ze stromu na zahradě natrhá jablka Zlaté renety a vydává se do míst, kde se scházel před lety s Lenkou. Celá zdejší krajina se stává svědkem Janova rozčarování, když zjistí, že místa jeho dřívějších schůzek jsou zaplavena Slapskou přehradou.

Cesta za znovuobjevením staré lásky skončí neúspěšně. Lenku spatří jen na okamžik. V této krátké chvíli je zahlcen přlivem myšlenek, které mu zaplaví i hrdlo a on není schopen žádného slova. Celá cesta však nebyla zcela úplně zbytečná. Jan se domů vrací bohatší o zkušenost a poznání, že jeho dávný vztah je již uzavřený. Uvědomuje si, že za žádných okolností, již nemůže vstoupit do vztahu, který skončil před osmadvaceti lety. Na celý příběh lze uplatnit staré moudré přísloví, které poukazuje na nemožnost vstoupit dvakrát do téže řeky.

V hlavní postavě díla spatřuji některé autobiografické prvky. Jedním z nich je povolání knihovníka a období této práci určené. Rovněž i autor pracoval v době války a krátce po ní v Ústřední knihovně hlavního města Prahy. Shledávám zde však rozdílný pohled na toto zaměstnání. František Hrubín se v povolání knihovníka našel, byl zde velice spokojený, kdežto Jan hodnotí práci v knihovně jako stereotypní a nezáživnou. Dalším společným rysem autora a hlavního hrdiny je pobyt v protialkoholní léčebně a následná osmiletá pauza v konzumaci alkoholu. Stejně tak prostředí, v němž se děj knihy odehrává, soutok Vltavy a Sázavy nás přivádí do krajiny Hrubínova dětství.

Jako velmi zajímavou hodnotím první větu knihy, která zní: „*Jan zkusil jít po rukou.*“⁵³ Jakoby se hlavní hrdina snažil vidět svět z opačné perspektivy. Možná zde chození po rukou představuje nerealizovatelné úsilí nějakým způsobem zvrátit nezadržitelně plynoucí čas. Tuto domněnku dokládá závěrečná část první kapitoly: „*Ne, neměl to zkoušet chodit po rukou; ještě prudce dýchal a ruka, kterou si přičesával vlasy, se mu chvěla. Kdyby se byl pustil proudem, pak ano, pak by jistě udržel dlaněmi Zemi a tak rychle by jí otáčel nazpátek, až by z ní setřásl těch osmadvacet let.*“⁵⁴

Rámec celé prózy tvoří protichůdná situace, kdy se Jan na počátku své cesty setkává s krásnou mladou stopařkou v krátkých šortkách a černém tričku, která vystupuje z pohřebního vozu. Jan ji zálibně pozoruje, v domnění že tento úkaz předznamenává, zdar jeho cesty. Na konci vyprávění se vlivem náhody setkává se stopařkou znovu, avšak nyní se stává pouze terčem jejího posměchu, což pouze potvrzuje nezdar celé jeho cesty.

Zlatá reneta představuje čtenářsky, ale koneckonců i divácky náročnou prózu, která zaujímá podstatné místo v české literatuře první poloviny šedesátých let. Musím přiznat, že jsem se při čtení knihy potýkala s velkým problémem odlišit realitu od snů a představ. Hrubín ve svém vyprávění stírá jinak rozpoznatelně vytyčenou hranici mezi skutečností a sněním. Čtenářskou náročnost této knihy nejlépe vystihl Hrubínův přítel Josef Strnadel: „*Nutí čtenáře pozorně sledovat promyšleně poskládané retrospektivní obrazy a celý hrdinův vnitřní monolog, zviditelňující vnitřní stavy jeho duše, domýšlet zámlky a nápovědi i dotvářet autorovy představy. Ty obrazy jdou za sebou s rychlostí filmových prolínaček, ba skoro polyekranově, protože automatismus myšlení a vybavování souvislostí je složitější než mechanismus kamery a než možnosti sestřihů a světelného průmětu. Ta podivuhodná obrazivost rozbíjí souvislosti a plynulost vyprávění, jež je proto samý uzel a zádrhel; mezi otázkou a odpověď vrší autor celé myšlenkové drůzy, přízračné válečné vize, okamžiky odehrané a odžité ve vteřinových záblescích i v nekonečnosti celých roků, nic tu však není nadbytečné, nic se nedá přeskočit, vynechat, vše zapadá do sokolí horečnatých úvah.*“⁵⁵

Miroslav Petříček vyjádřil své dojmy ze Zlaté renety na stránkách periodika Host do domu, kde tvrdí, že Zlatou renetu lze pochopit jen v souvislosti s celkovou dosavadní tvorbou Františka Hrubína. S tímto názorem naprosto souhlasím. Domnívám se, že pokud čtenář neměl možnost přečíst si alespoň Romanci pro křídlovku nebo Srpnovou neděli,

---

⁵³ Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 9.

⁵⁴ Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 14.

⁵⁵ Strnadel, Josef. František Hrubín. Praha: Československý spisovatel, 1980, s. 128.

bude pro něj velice těžké pochopit autorův záměr, kdy chce svým ojedinělým prozaickým dílem vyjádřit lidské selhání, promarněnou příležitost v životě a v neposlední řadě nenaplněnou lásku.

Za velmi výstižný považuji postřeh Zdeňka Kožmína, který v závěru své recenze hodnotí význam Zlaté renety: „*Hrubín nenapsal venkovskou prózu v tradičním slova smyslu, nýbrž stará žánrová schémata tu byla rozbita přesahem univerzálnějšího uměleckého obsahu. Šlo tu o vyslovení dramatu současného člověka, o vyjádření potřeby neustálé kontinuity života. V Zlaté renetě vidím velký experiment, který syntetizuje avantgardní výboje i realistické tradice prózy, neboť bez napětí těchto různých stylových postupů by nevzniklo ono živoucí napětí mezi složitostí moderního člověka a hořkosladkou tíhou prastarého života na prastaré zemi. Právě v oné básnivé filosofičnosti vidím hlavní Hrubínův přínos do současné tvůrčí laboratoře české prózy.*“⁵⁶

Zajímavou myšlenku nastiňuje Jan Žalman v rozhovoru s Otakarem Vávrou a Františkem Hrubínem, kde se především hovoří o společných znacích Hrubínových děl. Jan Žalman do této besedy vnáší následující úvahu: „*Napadá mě, že kdyby se ty dva filmy – Zlatá reneta a Romance pro křídlovku - časově prohodily, dalo by se jistým způsobem říci, že je to jeden a týž hrdina.*“⁵⁷ S vyslovenou úvahou se naprosto ztotožňuji. Chlapec v Romanci pro křídlovku vynáší soud nad svým mládím, což mu v tomto věku ještě nepřísluší. Kdežto Jan ve Zlaté renetě rekapituluje na prahu stáří svůj dosavadní život a uvědomuje si, co všechno promeškal. Největší paradox přichází v okamžiku, když už hrdina všechno pochopil, přesto není schopen něco udělat a změnit. Dalo by se tedy říci, že Zlatá reneta je svým způsobem tragédií zbabělého člověka.

---

⁵⁶ Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011, s. 116.

⁵⁷ Ulver, Stanislav. Film a doba 1962 – 1970. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 197, s. 106.

4 ETICKÝ APEL FRANTIŠKA HRUBÍNA

Cílem této kapitoly je zaměřit se na nejpłodnější období básnickovy tvorby. Rozhovořím se o 60. letech 20. století, kdy vznikají filmová zpracování jeho děl. Zmíním se o významné spolupráci Františka Hrubína s režisérem Otakarem Vávrou, v neposlední řadě se pokusím analyzovat jejich téměř generační rozhovor.

Opakovaně zdůrazňuji, že 60. léta 20. století patří v životě Františka Hrubína k těm nejpłodnějším v celé jeho tvorbě. Vznikají vrcholná díla a dnes si mohu dovolit tvrdit, že těmito díly se bohužel také autorova životní cesta uzavírá.

V květnu 1960 se koná premiéra filmu *Srpnová neděle* natočeného podle stejnojmenné divadelní hry. V tomtéž roce vydává Hrubín ve spolupráci s Jiřím Trnkou *Špalíček veršů a pohádek*, knihu věnovanou dětem. V roce 1961 dochází k inscenaci druhé Hrubínovy hry *Křišťálová noc*, v tomtéž roce je vydána básnická sbírka *Až do konce lásky*. Rok 1962 je rokem vzniku jedinečné básnické skladby s názvem *Romance pro křídlovku*, o dva roky později, v roce 1964, vychází další vrcholné dílo *Zlatá reneta*. V následujícím roce se *Zlatá reneta* dostává na filmová plátna. V roce 1966 je dokončena filmová verze *Romance pro křídlovku*. Rok 1967 přináší knihu vzpomínkových esejů *Lásky*. V roce 1968 vychází básnická sbírka *Černá denice*, v níž je vyjádřena pocta matce, sestře a rodu. V tomtéž roce má premiéru Hrubínovo drama *Oldřich a Božena aneb Krvavé spiknutí v Čechách*. V roce 1970 autor dopisuje knihu *Kráska a zvíře* a svoji tvorbu završuje vánoční baladou *Lešanské jesličky*.

Výše uvedeným výčtem se pokouším naznačit tvůrčí intenzitu Františka Hrubína, která provází závěrečné desetiletí jeho života. Novou tvůrčí etapu pravděpodobně odstartovala básnická sbírka *Proměna* (1957). Za významnou rovněž pokládám spolupráci s Otomarem Krejčou, Karlem Krausem a divadlem. Inszenací divadelní hry *Srpnová neděle* se otevírá nová éra českého divadelnictví a sám Hrubín vstupuje do kontextu začínajících dramatiků, mezi nimiž v tehdejší době figurovala jména jako Milan Kundera, Pavel Kohout, Josef Topol aj.

Šedesátá léta představují také okamžik, kdy do básnickova tvůrčího života vstupuje mimořádná osobnost vynikajícího režiséra Otakara Vávry. František Hrubín rozvíjí v tomto období další stránku svého talentu. Svě básnické, prozaické a dramatické texty

předkládá v podobě filmových scénářů. Nastává tedy počátek Hrubínovy spolupráce s Otakarem Vávrou. Režisér se narodil v roce 1911, což poukazuje na podobnou generační linii. Oba jsou si blízcí nejen generačně, ale také především názorově. Sblíží je podobné prožitky vázané k určitým historickým událostem, zastávají téměř totožné postoje. Kulturní a společenské klima šedesátých let znamená pro oba umělce přínos nových tvůrčích podnětů, které se snaží společně využít. Otakar Vávra vyjádřil své pocity v gratulaci k básníkovým šedesátým narozeninám:

„Milý Františku,

dovol, abych Ti upřímně blahopřál, že jsi rok přede mnou dosáhl toho krásného věku, kdy jiní lidé shrnují svůj život, ale ve kterém Ty jsi na nejlepší cestě začít svůj zralý věk. Nemusím Ti snad zdůrazňovat, jak si Tě vážím a jak Tvou práci obdivuju a že Ti především děkuju za svůj „druhý dech“, který mne zvedl z trosek a dal mi novou sebedůvěru. Nikdo by nebyl šťastnější než já, kdybych se s Tebou mohl zase sejít v práci...“⁵⁸

Skutečný vrchol jejich spolupráce nastal při realizaci filmové podoby *Zlaté renety* a především *Romance pro křídlovku*. V případě *Zlaté renety*, kde se próza stala základem scénáře, se pojednává o osudu muže, který ztratil smysl života. Tento retrospektivní příběh přináší obraz 20. století, kdy člověk ztrácí víru v život a připravuje se o odvahu milovat. Pro svoji úzkost se zříká závažných závazků. Vyprávění se stalo námětem pro filmové zpracování a zároveň představuje výzvu k další spolupráci Františka Hrubína s Otakarem Vávrou.

Po zkušenostech s filmováním *Srpnové neděle* a *Zlaté renety* se oba tvůrci rozhodli podílet na realizaci filmové podoby *Romance pro křídlovku*. Jedná se o jev velice ojedinělý, neboť se Hrubínovi podaří přenést rozsáhlou lyrickoepickou báseň do filmového scénáře. Otakar Vávra nadšeně informuje básníka o průběhu natáčení:

„Máme natočené scény s dědečkem v úvoze před chalupou a u Sázavy – ten Polák Strachocki to hraje výborně. Několik záběrů s Tonkou (ne ještě koupalné) – ona je bezvadná – a pak první milostnou scénku u rybníka s Terinou a Vojtou. Cigánová je půvabná, Hanzlík je přesný, jsou to krásné citlivé výkony. Barla to fotografuje ohromně. Myslím, že s tím můžeme být oba spokojeni a že se to už celé dobře rýsuje. Chystáme se začít náves, nebo při trvale špatném počasí, ateliér. Jsem rád, že to má atmosféru, jakou se

---

⁵⁸ Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011, s. 203.

*ještě při Renetě nepodařilo docílit. Ti mladí jsou opravdu tak bezprostřední a životní, plní půvabu dětsky neohrabaného, že by to mohlo dopadnout dobře.*⁵⁹

Z výše uvedeného lze usoudit, že jejich výborná spolupráce pokračuje i nadále. Společně přinášejí na filmová plátna neobyčejný příběh o milostném vzplanutí a o poznání rozměru smrti. Strhující snímek si získal uznání mnoha diváků, což je pro film pocta největší.

V rozhovoru z roku 1967, jenž připravil Jan Žalman, rozmlouvá Otakar Vávra společně s Františkem Hrubínem o podstatě filmů, které společně natočili. Vytvořili spolu celkem tři snímky: *Srpnovou neděli*, *Zlatou renetu* a *Romanci pro křídlovku*. Rozhovor nebyl uskutečněn za účelem hodnocení filmů či autorského výkladu, jde v něm o mnohem víc. Zúčastnění hovoří o pocitech obsažených v jednotlivých snímcích, vysvětlují jejich aktuálnost, jinými slovy řečeno, vyjadřují jejich vztah k dnešku. Shledávám rozhovor velice zajímavým. Prostřednictvím něho si uvědomuji cenné poslání těchto děl, jehož náznaky může bystrý čtenář najít mezi řádky.

František Hrubín nejprve v rozhovoru prozrazuje, co je společné pro všechna tři díla. Ve všech případech se jedná o jakousi hrdinovu prohru. Mluví o hrdinovi, který v jeho dílech představuje totožný generační druh. V podstatě se snaží vcítit do vnímání člověka Hrubínovy, potažmo Vávrovy generace. Má na mysli člověka poznamenaného hlubší zkušeností, kdy měl či neměl něco udělat. Přestože je hrdina v *Romanci pro křídlovku* mladý, už vynáší soud nad svým mládím, kdy se měl nějakým způsobem chovat, ale neučinil to. Tímto jednáním se stává současným pro Hrubínovu generaci.

Otakar Vávra se připojuje s myšlenkou, že v určitém věku, většinou na pokraji stáří, se člověk najednou zastaví a ohlíží se zpět za svými činy. Hodnotí svůj dosavadní život, objasňuje si příčiny toho, proč se mu vše nepodařilo, tak jak si představoval. Neopomene zmínit, že všechny tři snímky pojednávají o lidech, kteří prožili velice komplikovanou dobu. Otakar Vávra navazuje na své myšlenky vysvětlením:

„Co je společné především Srpnové neděli a Zlaté renetě, to je kritika maloměstských prvků. V podstatě je to kritika zbabělosti, s níž bohužel mnoho lidí u nás reagovalo na komplikovanou skutečnost. Ani v Srpnové neděli, ani ve Zlaté renetě nejde tedy o lidi, kteří by, jak se říká, nějak „zasáhli do dějin“, šli například do ilegality nebo se dali zastřelit nebo měli nějaký význačný podíl na vybudování nové společnosti, nýbrž o lidi, kteří měli filosofii takzvaného malého českého člověka. Těchto lidí byly u nás miliony a jediné, co

---

⁵⁹ Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011, s. 205.

*chtěli, bylo stůj co stůj přežít. To je podstata Zlaté renety, zatímco Morák v Srpnové neděli, to je spíš problém vnitřní emigrace. Ale ve Zlaté renetě máme před sebou člověka, který chtěl přežít tak, že se za všech okolností vyhne jakémukoliv konfliktu.*⁶⁰ Podstatou Vávrovy myšlenky je, že v okamžiku, kdy se hrdina vyhne i konfliktům v soukromém životě, se vlastně vyhne životu samotnému.

Následně Hrubín zdůrazňuje, že hlavním společným rysem je promarněná příležitost v životě, ať soukromém či společenském. Zároveň podotýká, že zmiňovanou promarněnou příležitost lze najít i v *Romanci pro křídlovku*. Toto tvrzení se snaží Otakar Vávra částečně vyvrátit. Vidí v tom mnohem složitější podstatu. Dle jeho názoru chlapec sice promeškal svoji romantickou příležitost, ale zároveň udělal něco obdivuhodného a krásného. To, že zůstal věrný svým povinnostem, kdy dal přednost svému umírajícímu dědečkovi, kterého doprovodil na poslední cestě, svědčí o velkých vnitřních hodnotách mladého hrdiny. Navzdory svému mládí se chlapec zachoval velice zodpovědně, což poukazuje na jeho vnitřní stáří. Způsob jeho jednání nepřísluší mladému člověku, v tom Vávra shledává ten hlavní konflikt. Přestože se chlapec neodhodlal k rozhodnému činu, nelze zde hovořit o zbabělosti. Hrdina tím, že neopustil svého dědečka v okamžiku smrti, učinil velkou věc a zároveň ukázal svůj smysl pro lidskost.

Po těchto slovech František Hrubín zdánlivě odbočí od tématu a velice zajímavým způsobem se rozhovoří o peripetiích své generace. Až nyní si uvědomuji, čím vším si musela jeho generace projít. Lidé narození na počátku 20. století zažili vskutku mnoho zvratů a změn, a to nejen v oblasti společenské, ale také především ve sféře technické. Troufám si tvrdit, že se osobně podíleli na vytváření dějin techniky a civilizace.

Tito lidé se narodili do zdánlivě klidného a idylického světa. V době jejich dětství se žilo ještě dle starých zvyků, byla to doba před zavedením elektřiny. Jako děti mohli vidět orat stejným způsobem, jako tomu bylo za Přemysla Oráče. Najednou však přišly závrtné změny. Hrubínovi vrstevníci se stali svědky zrodu filmu, rozhlasu a televize. Dočkali se letů do kosmického prostoru. Prošli si utrpením, které přinesla první, posléze druhá světová válka. Básník zároveň poukazuje na to, že samozřejmě všechno souvisí se společenským vývojem: *„Po první světové válce vznikl pocit, že nastal věčný mír, proto se tak rozvíjelo umění. Jak dlouho to však trvalo? Jen do té doby, než přišla krize a po ní Hitler. Pak po roce 1945 to bylo vlastně totéž, a zas to trvalo jen krátce, protože válka, jak se ukázalo, neskončila. Hirošimou začala studená válka a od té doby jsme v jakémsi*

---

⁶⁰ Ulver, Stanislav. Film a doba 1962 – 1970. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, s. 105.

*nevyhlášeném, ale permanentním válečném stavu. Když to vezmeme od roku 1938, je to vlastně druhá třicetiletá válka.*⁶¹

Šokující události útočily na občany ze všech stran. Pokaždé bylo zapotřebí na ně nějakým způsobem reagovat. Nemůže nás tedy překvapit, že se příslušníci této generace pod vlivem závrtných změn postupně unavili, což se projevilo jejich selháním. Nešlo vždy o zbabělost, nýbrž o selhání čistě fyziologické. Sám František Hrubín přiznává, že v určitém smyslu pociťuje únavu. Za kladnou vlastnost své generace považuje, když někdo z jejích příslušníků najde v sobě sílu se proti této únavě bránit.

Z výše uvedeného si můžeme vytvořit reálnou představu o tom, čím vším byla zmítána Hrubínova generace, a především on sám. Dozvídáme se o okolnostech, které vytvářely podněty k jeho tvorbě, v neposlední řadě se nám odkrývá vše, co se podílelo na formování jeho osobnosti. Nacházím zde vysvětlení ohledně smyslu a poslání jeho tvorby, která byla zároveň reakcí na uvedené události. Autor vkládá své osobní pocity do hrdinů svých děl. Domnívám se, že v těchto postavách je uvězněn také kus jeho samotného.

Hrdina je dle tvrzení Otakara Vávry ten, kdo realizuje svůj názor činem. Podle něj žádný kladný hrdina neexistuje, a pokud ano, tak jen v sentimentálních románech. Poukazuje na složitou strukturu člověka. Podotýká, že každá doba ukáže jen určitou část lidské bytosti, odkryje jen to, co potřebuje. Režisér zastává v rozhovoru názor, že termín kladný hrdina představuje neumělecký pojem. Svě tvrzení dokládá na příkladu hrdiny, jenž figuruje ve filmech natočených ve spolupráci s Františkem Hrubínem:

*„Vrátím-li se k našim třem filmům, museli jsme v nich ukázat hrdinu, který se neodhodlal k činu. Vyhýbal se mu, selhal, ale myslel si, že to tím vychytračí a přežije. To je u nás pozůstatek velice dlouhého historického vývoje. Dlouhá údobí nesvobody zanechala v našich lidech pocit, že ať udělají, co udělají, stejně je všechno marné. A právě proti tomu jsme chtěli svými filmy vystoupit, proto jsou v nich takoví hrdinové. Vůbec se nedivím, že hlavně u Zlaté renety to narazilo na velké nepochopení diváků. Člověk, který není schopen nic udělat, to je ten nejnepříjemnější člověk. Na takového se divák ani nechce dívat. Cítí v něm příliš sám sebe, a přitom si to nechce přiznat.*⁶²

Otakar Vávra tvrdí, že divák v dramatu nesnese člověka, který se neodhodlá k žádnému činu. Pro pochopení základního estetického problému dramatické tvorby uvádí příklad

---

⁶¹ Ulver, Stanislav. Film a doba 1962 – 1970. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, s. 107,108.

⁶² Ulver, Stanislav. Film a doba 1962 – 1970. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, s. 112.

Mrštíkovi Maryši. Volí drama, o němž předpokládá, že ho každý zná. Ujišťuje nás, že Maryša ve skutečnosti opravdu existovala. Jedná se o pravdivý příběh autorův a Maryši, avšak s tím rozdílem, že Maryša Vávru nezavraždila, ale postupem času si na něho zvykla. Jenomže tento příběh se nemohl stát námětem úspěšného dramatu, proto Mrštík ve svém díle přinutil Maryšu vykonat čin, který z ní udělal nejen vražedkyni, ale povznesl celý příběh do žánru tragédie. Mrštík se tak stal autorem nejúspěšnějšího dramatu české literatury. Představil ve svém díle postavu s velkou vůlí. Jedná se o silnou osobnost, která svým činem přesahuje sama sebe, byť i za cenu sebezničení. Oproti tomu moderní umění si dle Vávrova přesvědčení vyžaduje, aby autoři líčili život takový, jaký opravdu je. V takovém životě vystupují postavy, které zmiňovanou velkou silou neoplývají. Otázkou však nejen pro režiséra zůstává, která z těchto cest je v umění ta správná. Zda se má ukazovat pravda taková, jaká opravdu je – anebo ji předkládat ve smyslu jejího povýšení do vysoké morální, tragické polohy.

Na základě Vávrova tvrzení lze usoudit, že *Zlatá reneta* není tragédií v pravém slova smyslu, jelikož hlavní hrdina se k žádnému činu neodhodlá. Avšak zůstává tragédií moderního člověka. V tomto díle můžeme být svědky hrdinova poznání. Děj dosahuje svého vrcholu v okamžiku, kdy hrdina ani po tom, kdy už všechno pochopil, není schopen žádného činu, v tom spatřuje Vávra určitou zbabělost. *Zlatá reneta* se tedy stala pro někoho dramatem, pro jiného tragédií zbabělosti.

Rozhovor zakončuje František Hrubín svojí myšlenkou týkající se charakteristiky naší národní povahy:

*„To, že jsme historicky i zeměpisně určeni do téhle kotliny, zavinilo, že u nás docházelo k velkým duchovním vzepětím, která byla patetická. Když ten patos nabýval příliš velké síly, český národ jej vždycky odvrhl a zesměšnil – a naopak: když se patosu nedostávalo, začal po něm toužit. To je rozpor v nás mezi patetickým a realistickým. Potřebu patosu cítíme někdy až sentimentálně. Na jedné straně to může být až směšné uctívání domácího kadlubu, na druhé straně absolutní pohrdání vším domácím. To způsobuje naše historická i zeměpisná situace. Musíme však přiznat, že tato situace má také kladné důsledky. Naše velké duchovní zápasy, tím že se nemohly rozlít do šíře, vzedmuly se jako vlny vzhůru. Nemáme moře, ale máme hvězdy.“*⁶³

---

⁶³ Ulver, Stanislav. Film a doba 1962 – 1970. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, s. 115.

Celý rozhovor pokládám za nesmírně zajímavý. Hodnotím ho velice kladně. Doufám, že bude v mnohých ohledech velkým přínosem pro moji práci. Na jedné straně v něm nacházím vysvětlení týkající se jednání hrdinů Hrubínovy tvorby, na druhé straně se seznamuji s okolnostmi, které prožíval autor sám. Velmi si vážím informací, které o Hrubínovi celá řada umělců napsala, ale mnohem cennější jsou pro mne samotné jeho myšlenky. Z uvedených důvodů má pro mne tento rozhovor nepopsatelnou hodnotu.

5 PODĚKOVÁNÍ FRANTIŠKU HRUBÍNOVI

Podotýkám, že jsem kapitolu převzala v plné podobě ze své diplomové práce, jelikož se domnívám, že své opodstatněné místo nachází i v této práci bakalářské. Na následujících řádcích vyjadřuji své poděkování Františku Hrubínovi za jeho hodnotný přínos do české literatury

Mé vřelé díky patří významnému českému básníkovi, prozaikovi, dramatikovi a v neposlední řadě překladateli. Chtěla bych mu poděkovat za cenný přínos do české literatury, za velmi rozsáhlý a hodnotný odkaz, který nám zde zanechal.

Chtěla bych vyjádřit své díky za kouzlo nacházející se uvnitř jeho veršů. Sám básník zřejmě netušil, že tyto verše budou aktuální i dnes, kdy uplynulo několik desítek let od jejich vzniku. V současné uspěchané době si stále častěji opakuji Hrubínův verš:

„Živote, postůj, já jsem tvůj,“⁶⁴

Proč však? Připadá mi, že život nám utíká před očima a my ho nestíháme vnímat všemi smysly. Toužím, zřejmě stejně jako František Hrubín, alespoň na okamžik zastavit čas, vychutnat si kouzlo okamžiku. Přeji si to v době, kdy je člověk nucen stanovovat si priority, vybírat z důležitých hodnot ty nejdůležitější. Život představuje jeden velký koloběh a naše mylná domněnka toho, že svět se točí kolem nás, se mění v přesvědčení, že my se točíme kolem něj. Neustále máme nedostatek času a přemýšlíme, jak ho co nejlépe využít. Pořád se za něčím ženeme a díváme se jen před sebe. Nenapadne nás rozhlédnout se kolem sebe a radovat se z maličností. Vždyť jen málokdo v dnešní době dokáže

---

⁶⁴ Hrubín, František. *Až do konce poezie*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 41.

obdivovat krásu přírody, pozorovat kouzlo noční oblohy poseté hvězdami, či jen zasněně hledět na hladinu rybníka a utápět se v nejrůznějších představách. Nebyla by to nádhera? Většina z nás by určitě vmlouvavě odpověděla, že na tohle bohužel nemá čas. Je však čas hlavním důvodem toho, proč se dnes lidé neumí radovat z kouzla „obyčejných“ věcí, jako to dělávali lidé dříve? Obávám se, že nikoliv. Zkrátka lidé v dnešní době vyhledávají zcela úplně něco jiného. Otázkou však zůstává, jestli hledají to správné...

Toho, co nám tu František Hrubín zanechal, si nesmírně vážím a věřím, že jeho dílo zůstane nesmrtelné. Hovořím o velkém básnickém nadání, které jen velmi těžko hledá své pokračovatele. Mluvím o umění, které bychom měli dále rozšiřovat a předávat dalším generacím. V žádném případě ho nesmíme nechat umřít, protože dokud žijeme, bude žít s námi.

„Umění, to je vlastně - když užiji metafory - taková řeka, proud, který ustavičně a bez zastavení, pokud národ žije a tvoří, žene vpřed. A z toho proudu si ten, kdo právě stojí na břehu, nabírá to, co potřebuje. Ale ten proud plyne dál. Není to ovšem živel. Je to dílo lidské.“⁶⁵

(František Hrubín)

Já mohu jen dodat:

„Živote, díky, žes nestál!

Z každé chvíle se rodí tisíce nových chvíl.“⁶⁶

Z každé chvíle se postupně zrodila má bakalářská práce, kterou bych nyní chtěla jako poděkování zaslat do literárního nebe básníkovi, dramatikovi a prozaikovi mého života - Františku Hrubínovi.

---

⁶⁵ Hrubín, František. Drahokam domova. Praha: Albatros, 1976, s. 37.

⁶⁶ Hrubín, František. Až do konce lásky. Praha: Československý spisovatel, 1961, s. 8.

6 ZÁVĚR

Hlavním motivem pro zpracování mé bakalářské práce bylo představit Františka Hrubína nejen jako autora převážně lyrické poezie, ale také jako dramatika, prozaika a v neposlední řadě jako básníka mého srdce. Již od svého dětství chovám k jeho veršům vřelý citový vztah. Prozkoumala jsem celou Hrubínovu tvorbu a učinila jsem tři zastavení nad díly, která považuji za stěžejní.

Cílem mé bakalářské práce bylo provést analýzu třech vybraných děl, porovnat je s výběry ze sekundární literatury a obohatit je vlastními myšlenkami. Doufám, že se mi to do jisté míry podařilo. Pokusila jsem se sledovat tři žánrově odlišná díla v domněnku, že v nich rovněž naleznou rozdílnou tematiku. Bylo pro mne velice zajímavým zjištěním, že ve všech třech případech nacházím určitý společný rys.

V úvodu své bakalářské práce nastiňuji problematiku, která se v následujících kapitolách stane předmětem mého zájmu. Ve druhé části nazvané *Osobnostní a tvůrčí portrét* věnuji pozornost životní cestě Františka Hrubína. Kapitulu provází chronologický výčet všech podstatných dat a událostí, které stály v pozadí jeho tvorby. Ve třetí kapitole nazvané *Tři zastavení nad dílem Františka Hrubína* provádím analýzu dramatického díla Srpnová neděle, básnické sbírky Romance pro křídlovku a prózy Zlatá reneta. Tato díla tvoří stěžejní pilíře mé bakalářské práce. Pokusila jsem se vystihnout jejich hlavní myšlenku, musím však přiznat, že hledání významu ukrytého mezi řádky nebylo pro mne vždy jednoduché. V následující kapitole se zabývám rozhovorem, který připravil Jan Žalman, a v němž beseduje režisér Otakar Vávra s Františkem Hrubínem o podstatě společně natočených filmů. V závěrečné části vyjadřuji svoji vděčnost a děkuji Františku Hrubínovi za jeho hodnotný přínos do české literatury.

Studiem Hrubínovy tvorby jsem dospěla k názoru, že se jedná o autora všestranně nadaného, jenž tvoří pod vlivem probíhajících politických a kulturních událostí. Jeho tvorbu značně ovlivnila druhá světová válka a následující období padesátých a šedesátých let. Zdrojem inspirace se stala krajina autorova dětství a posléze přírodní atmosféra jižních Čech v okolí Chlumu u Třeboně. Náměty pro svoji tvorbu získával rovněž při práci v knihovně a v neposlední řadě mu tvůrčí podnět poskytly jeho vlastní děti.

Mám-li zhodnotit díla, která se stala předmětem mého zkoumání, musím konstatovat, že se jedná o díla navenek zcela odlišná, přesto jsou spojena pomyslným společným prvkem, který lze nazvat jako hrdinovu prohru. Motiv lidského selhání nacházíme v Srpnové neděli,

v Romanci pro křídlovku a nejcitelněji se projevuje ve Zlaté renetě. Zmiňovaná díla nám předkládají hrdinu, který prožívá nenaplněnou lásku. V Romanci pro křídlovku se setkáváme s poměrně mladým hrdinou, studentem Františkem, jenž jedná jako vyzrálý muž. Dává přednost svým povinnostem před milostným vztahem. Hlavní postavou Srpnové neděle je osmačtyřicetiletý redaktor Morák, který již rezignoval na všechno, co se děje kolem něj. V tomto případě lze hovořit o jakési vnitřní emigraci člověka. Významným prvkem srpnové neděle je kritika maloměšřáctví. Zlatá reneta nám přináší obraz hrdiny, který se snažil žít vždycky tak, aby se vyhnul jakémukoliv konfliktu. Tento zdánlivě pohodlný mnohdy až zbabělý způsob života zapříčinil, že si hrdina teprve ve svých jednapadesáti letech uvědomuje, co všechno promeškal. Zasáhne ho vědomí kruté pravdy, že svůj život neprožil naplno. Za výrazný společný rys považují rovněž motiv vodní hladiny. V Romanci pro křídlovku a ve Zlaté renetě se svědkem veškerého dění stává řeka. Srpnová neděle se odehrává na břehu jihočeského rybníka.

Musím přiznat, že ke zpracování mé původní diplomové práce a zároveň mé současné práce bakalářské mi velice pomohlo navštívení obce Lešany. Měla jsem tak možnost poznat krajinu Hrubínova dětství, viděla jsem místa, která utvářela jeho osobnost. Velice cenným přínosem pro moji práci se stalo osobní setkání s Jitkou Minaříkovou, dcerou Františka Hrubína. Byla pro mne velká čest ji navštívit a učinit s ní rozhovor o jejím otci. Z rozhovoru jsem si odnesla zážitky a informace, které by mi neposkytl žádný jiný slovník či příručka. Naskytl se mi vzácná příležitost nahlédnout do soukromí autora a poznat ho jako člověka.

Na závěr bych se chtěla rozloučit slovy Josefa Strnadela, blízkého přítele Františka Hrubína: „*Povolání budou říkat uznalá slova o Tvém díle, které přetrvá generace. Já Ti jen děkuju za sebe za věrné přátelství, a za všechny čtenáře za to, žes jim už od dětství ukazoval, jak nesmírný a krásný je život.*“⁶⁷

---

⁶⁷ Strnadel, Josef. František Hrubín. Praha: Československý spisovatel, 1980, s. 191.

7 POUŽITÁ LITERATURA

1. Hrubín, František. Až do konce lásky. Praha: Československý spisovatel, 1961.
2. Hrubín, František. Až do konce poezie. Praha: Československý spisovatel, 1975.
3. Hrubín, František. Drahokam domova. Praha: Albatros, 1976.
4. Hrubín, František. Romance pro křídlovku. Praha: Československý spisovatel, 1977.
5. Hrubín, František. Srpnová neděle. Praha: Československý spisovatel, 1958.
6. Hrubín, František. Torzo nocí. Praha: Československý spisovatel, 1967.
7. Hrubín, František. Za hvězdné noci. Praha: Československý spisovatel, 1981.
8. Hrubín, František. Zpíváno z dálky. Praha: Československý spisovatel, 1967.
9. Hrubín, František. Zlatá reneta. Praha: Československý spisovatel, 1964.
10. Málková, Iva. František Hrubín/z archivních fondů. Brno: Host, 2011.
11. Mravcová, Marie. Literatura ve filmu. Praha: Melantrich, 1990.
12. Strnadel, Josef. František Hrubín. Praha: Československý spisovatel, 1980.
13. Ulver, Stanislav. Film a doba 1962 – 1970. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 1970.

8 RESUMÉ

In my bachelor's thesis I deal with the significant personality of Czech literature – František Hrubín. I have chosen this topic because I have admired this poet since my childhood.

This bachelor's thesis is divided into six chapters. The first one is introduction. The second chapter describes his curriculum vitae and chronological abstract of his works. In the third chapter called "Three halting over the work of František Hrubín" I analyse his three major works. The fourth chapter deals with ethical aspect of his poetical life. I also analyse there his interview with acknowledged director Otakar Vávra. In the fifth chapter I appreciate his enrichment of the Czech literature. The sixth chapter is a conclusion, the resumé is found here.

PŘÍLOHY

Prohlašuji, že přílohy přebírám ze své diplomové práce, jelikož je považuji za vhodné i do této práce bakalářské.

1. Vzájemná korespondence s dcerou F. Hrubína (s Jitkou Minaříkovou)
2. Setkání s Jitkou Minaříkovou
3. Portrét F. Hrubína
4. Návštěva Pamětní síně F. Hrubína v Lešanech
5. Pamětní síň v Lešanech
6. F. Hrubín s rodiči 1914
7. F. Hrubín při tvůrčí práci
8. Před domem F. Hrubína v Lešanech

PŘÍLOHA Č. 1 - Vzájemná korespondence s dcerou F. Hrubína (s Jitkou Minaříkovou)

Jitka Sušanková
Rychtaříkova 42
Plzeň 326 00

Plzeň 15. února 2010

Vážená paní Minaříková,

dovolte mi, abych se představila. Jmenuji se Jitka Sušanková a jsem studentkou čtvrtého ročníku Pedagogické fakulty ZČU v Plzni. Pracuji na diplomové práci, která se týká života a díla Vašeho otce Františka Hrubína. Bylo by pro mne velkou ctí setkat se s Vámi a zavzpomínat na něj. Rozhovor s Vámi by mi velice pomohl při tvorbě mé diplomové práce. Chtěla bych poznat Františka Hrubína nejen jako osobnost české literatury, ale také jako osobnost lidskou - jako člověka.

Pochopím, když z jakýchkoliv důvodů rozhovor se mnou odmítnete, avšak pokud učiníte opak, velice mi tím pomůžete.

Předem Vám děkuji i za to, že si můj dopis jen přečtete.

Se srdečným pozdravem

Jitka Sušanková

Praha 3.března 2010

Vážená slečno Sušanková!

Dostala jsem Váš dopis a velice ráda se s Vámi příležitostně sejdu. To, že píšete diplomovou práci o mém otci Františku Hrubínovi mě opravdu těší. Problém je pouze v tom, že mé časové možnosti jsou trochu limitované: mám dvě malé vnučky, které mám velmi často na starosti – dcera i zeť chodí do práce. Asi by bylo nejlepší, kdybyste mi zavolala na telefonní číslo [redacted] (mobil) a nějak bychom se pokusily najít konkrétní termín, který by vyhovoval mně i Vám. (Mám i pevnou linku [redacted], ale na té bývám hůř k zastížení: nejspíš snad dopoledne do cca 11 hod., nebo večer po osmé.) Ozvěte se mi, prosím, a doufám, že se nějak domluvíme.

Doufám, že to vyjde a těším se na setkání s Vámi.

Se srdečným pozdravem

Jitka Minaříková

Pplk.Sochora 7

170 00 Praha 7

SETKÁNÍ S JITKOU MINAŘÍKOVOU, DCEROU FRANTIŠKA HRUBÍNA

V březnových dnech roku 2010 se mi naskytlá vzácná příležitost setkat se s dcerou Františka Hrubína. Pozvala mne do svého pražského bytu. Náš rozhovor se tedy odehrával v příjemných podmínkách domácího prostředí. Paní Jitka Minaříková mne přijala velice přátelsky a mile. Ochotně odpovídala na mé předem připravené dotazy. Není proto divu, že moje počáteční nervozita se rychle rozplynula.

Nejprve jsem poděkovala za pozvání a poté jsem objasnila záměr našeho setkání. Chtěla jsem Františka Hrubína poznat především jako člověka, což se mi splnilo.

Během rozhovoru jsem zjistila, že František Hrubín byl velice citlivý člověk, který miloval svoji rodinu a nejráději by měl všechny stále pohromadě. Ke svým dětem choval velice ochranný vztah, neustále se o ně bál. Často a rád sedával s přáteli, byl vynikajícím společníkem a nezkazil legraci. Měl mnoho přátel, některé z nich považoval za svůj vzor. Nejvíce obdivoval Františka Halase. Vzhlížel rovněž k Horovi, Holanovi a Seifertovi. Největší tvůrčí inspirací mu byla krajina jeho dětství - Lešany a přilehlé okolí. Dalším zdrojem inspirace byly nepochybně jeho děti.

Na své dětství vzpomíná paní Jitka Minaříková velice hezky, přestože své první roky života prožila během války, kdy se rodina často stěhovala. Po válce se jejich bytová situace zlepšila. Otec ji nikdy nenutil, aby pokračovala v jeho spisovatelské dráze, avšak od dětství ji obklopoval knihami. Paní Jitka Minaříková přiznala, že četla všechna díla svého otce a že se jí nejvíce líbila básnická sbírka Černá denice. Otcovy verše pro děti předčítala později rovněž své dceři.

Dozvěděla jsem se, že František Hrubín si často poznamenával na papír své myšlenky a nápady, někdy dokonce i své sny, byť to byly třeba jen dva řádky. Svá díla psal nejdříve ručně a poté je přepisoval na stroji, s ním však nebyl příliš velký kamarád. Neměl vyhraněnou určitou denní hodinu pro tvůrčí psaní. Psal v různou dobu během dne, avšak spíše tvořil večer než ráno. Nerad vstával brzy, nebyl žádné ranní ptáče. Svá díla předělával mnohokrát, ale nikdy neroztrhal celou báseň. Některé motivy se mu neustále vracely, v básních často škrtal. Jeho běžný den vypadal různě. Někdy pobýval doma, jindy šel do nakladatelství, v létě většinu času trávil v Chlumu u Třeboně. Mnohdy Hrubínovu rodinu navštěvovalo mnoho přátel, jindy zase básník chodil naopak k nim.

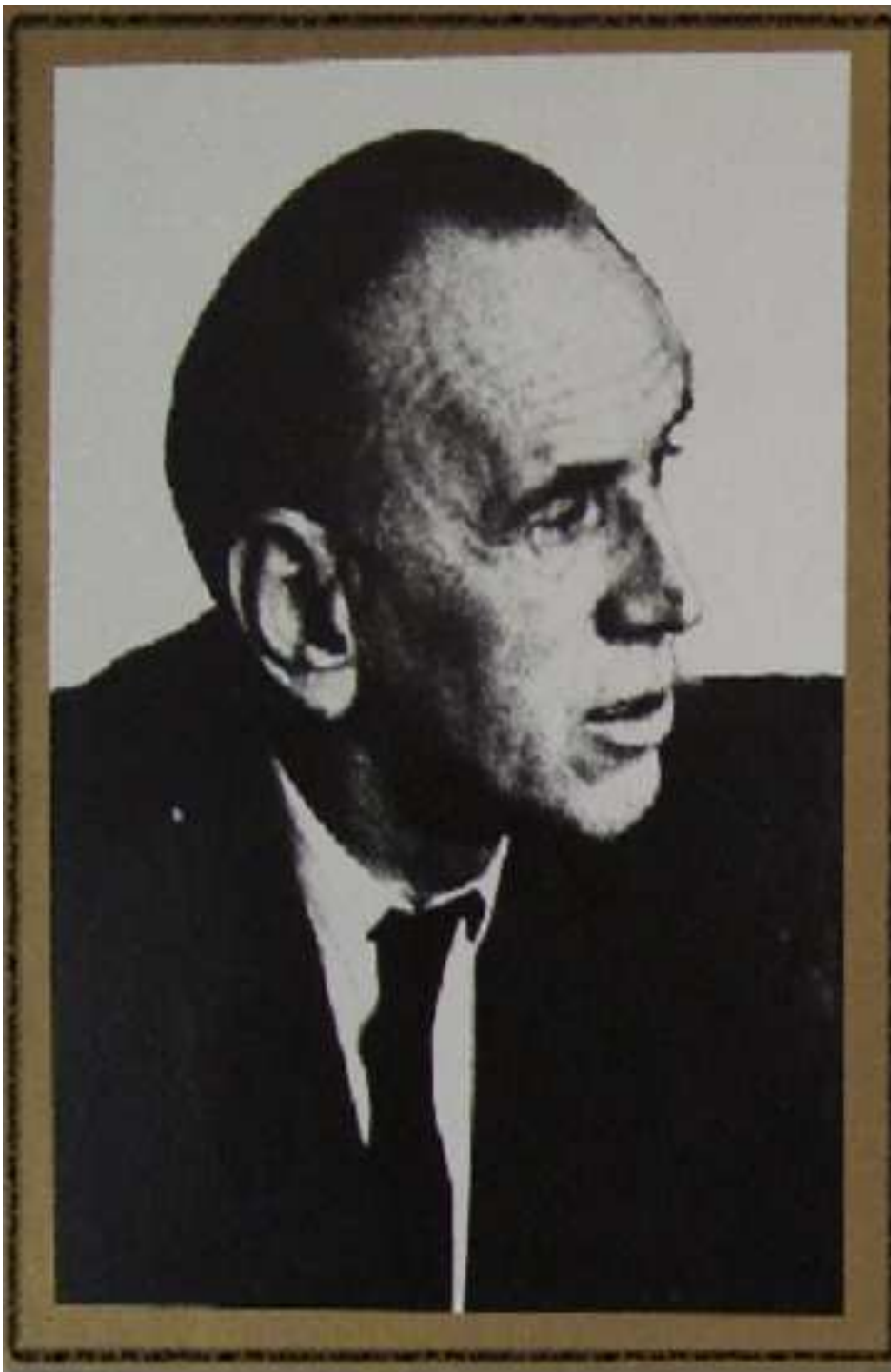
Co se týče jídla, František Hrubín upřednostňoval klasickou českou kuchyni. Nejvíce si pochutnal na svíčkové či vepřové. Sladkým pokrmům příliš neholdoval.

Jak je František Hrubín vnímán současnou mladou generací, bylo velmi těžké odhadnout, ale mně k tomu posloužily vyplněné dotazníky, které jsem si přivezla s sebou. Následovala spontánní debata, která se týkala mého průzkumu, jenž jsem prováděla na základní škole. Mnohdy vtipné odpovědi jednotlivých žáků paní Minaříkovou velice rozesmály a pobavily.

Rovněž se se mnou podělila o neskrývanou radost ze svých vnuček, ukazovala mi jejich fotografie. Zároveň jsem jí prozradila i já nějaké informace o sobě. Náš rozhovor se vyvíjel velice přátelsky.

Měla jsem z našeho setkání velmi příjemný pocit. Velice si vážím toho, že se mi naskytla šance nahlédnout pod pokličku soukromého života mého nejoblíbenějšího básníka. Chtěla bych poděkovat paní Jitce Minaříkové za její vstřícnost, pohostinnost a vřelost s jakou mne přijala.

Mnohokrát děkuji.

František Hrubín

PŘÍLOHA Č. 4 - Návštěva Pamětní síně F. Hrubína v Lešanech

PŘÍLOHA Č. 5. - Pamětní síň v Lešanech

PŘÍLOHA Č. 6 - F. Hrubín s rodiči 1914

PŘÍLOHA Č. 7 - F. Hrubín při tvůrčí práci

PŘÍLOHA Č. 8 - Před domem F. Hrubína v Lešanech